

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VIII kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM-10-109-16

Druk nr 886
Warszawa, 29 września 2016 r.

Pan
Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

- o ratyfikacji przyjętego w Paryżu w dniu 12 grudnia 2015 r. Porozumienia paryskiego do Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 19 maja 1992 r.

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych zostali upoważnieni Minister Środowiska oraz Minister Spraw Zagranicznych.

Z poważaniem

(-) Beata Szydło

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

podaje do powszechnej wiadomości:

W dniu 12 grudnia 2015 r. zostało przyjęte w Paryżu Porozumienie paryskie do Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 19 maja 1992 r.

Po zaznajomieniu się z powyższym Porozumieniem, w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej oświadczam, że:

- zostało ono uznane za słuszne zarówno w całości, jak i każde z postanowień w nim zawartych,
- jest przyjęte, ratyfikowane i potwierdzone,
- będzie niezmiennie zachowywane.

Na dowód czego wydany został akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.

Dano w Warszawie, dnia

PREZYDENT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Andrzej Duda

PREZES RADY MINISTRÓW

Beata Szydło

U S T A W A

z dnia

o ratyfikacji przyjętego w Paryżu w dniu 12 grudnia 2015 r. Porozumienia paryskiego do Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 19 maja 1992 r.

Art. 1. Wyraża się zgodę na dokonanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej ratyfikacji przyjętego w Paryżu w dniu 12 grudnia 2015 r. Porozumienia paryskiego do Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 19 maja 1992 r.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

1. Potrzeba i cel związania Rzeczypospolitej Polskiej umową

Porozumienie paryskie do Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzone w Paryżu dnia 12 grudnia 2015 r., zwane dalej „Porozumieniem paryskim”, ustanawia wielostronne zasady ochrony klimatu po 2020 r. w ramach Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 9 maja 1992 r. (Dz. U. z 1996 r. poz. 238), zwanej dalej „Konwencją UNFCCC”.

Obecny system współpracy międzynarodowej w zakresie zmian klimatu wynika z Konwencji UNFCCC oraz Protokołu z Kioto do Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzonego w Kioto dnia 11 grudnia 1997 r. (Dz. U. z 2005 r. poz. 1684), zwanego dalej „Protokołem z Kioto”. Konwencja UNFCCC ma charakter ramowy, to znaczy określa cel polegający na ustabilizowaniu koncentracji gazów cieplarnianych w atmosferze i ustanawia ogólne zasady współpracy dla jego osiągnięcia. Konkretnie działania przewiduje natomiast Protokół z Kioto. Są to m.in. prawnie wiążące cele ograniczenia i redukcji emisji gazów cieplarnianych przez Strony wymienione w załączniku B do tego Protokołu. Obecnie Strony Protokołu z Kioto mają możliwość realizacji drugiego okresu rozliczeniowego na podstawie Poprawki dauhańskiej do Protokołu z Kioto, sporządzonej w Ad-Dausze dnia 8 grudnia 2012 r., z celami ograniczania emisji wyznaczonymi na lata 2013–2020. Poprawka jednak nie weszła jeszcze w życie, gdyż nie została ratyfikowana przez wystarczającą liczbę Stron, w tym także przez Rzeczpospolitą Polską. Jednocześnie nie przewiduje się nowych zobowiązań redukcji emisji po 2020 r. w ramach Protokołu z Kioto.

Porozumienie paryskie spełnia następujące cele:

- a) Zapewnienie ograniczenia emisji gazów cieplarnianych dzięki globalnemu, solidarnemu wysiłkowi wszystkich państw

Podjęcie globalnego wysiłku

Zmiany klimatu to problem o wymiarze globalnym, dla którego jedynym skutecznym rozwiązaniem jest skoordynowane globalne działanie całego świata. Tylko ogólnosiwiatowa transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej oraz dopasowane do potrzeb poszczególnych państw działania adaptacyjne mogą zapewnić pożądane rezultaty w walce z globalnymi zmianami klimatu oraz ograniczyć zagrożenie dla

wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Działania na porównywalnym, a jednocześnie adekwatnym do zagrożenia klimatycznego poziomie ze strony wszystkich państw świata, a w szczególności największych gospodarek, są niezbędne do osiągnięcia rezultatów w walce ze zmianami klimatu, w tym również przez ograniczenie ryzyka ucieczki emisji. Należy pamiętać, że rzeczywiste koszty polityki klimatycznej nie zależą jedynie od celu redukcyjnego, ale także od jednostkowych kosztów redukcji emisji, które są zróżnicowane zależnie od warunków geograficznych oraz gospodarczych i społecznych.

Porozumienie paryskie będzie prawnie wiążącą umową międzynarodową, która ma zobowiązać wszystkie państwa świata do podejmowania działań redukcyjnych i integrowania kwestii klimatycznych w długoterminowe strategie rozwojowe. Zgodnie z Porozumieniem paryskim, wszystkie Strony mają obowiązek regularnego opracowywania, komunikowania i utrzymywania ustalonych na poziomie krajowym wkładów (kontrybucji) do Porozumienia paryskiego (ang. *nationally determined contributions* – NDCs), a także obowiązek podejmowania krajowych działań na rzecz ograniczania emisji w celu realizacji tychże wkładów. W celu śledzenia postępów w realizacji wysiłków poszczególnych państw Porozumienie paryskie ustanawia również wzmocnione ramy przejrzystości, nakładając na wszystkie państwa obowiązek regularnego przedstawiania krajowych raportów inwentaryzacyjnych oraz informacji dotyczących wdrożenia i realizacji krajowych wkładów.

Pojęcie globalnego wysiłku to jednak nie tylko ustanowienie zobowiązań dla wszystkich państw, ale również zapewnienie, że wszystkie państwa będą chciały i będą mogły uczestniczyć w nowym systemie. Porozumienie paryskie zawiera szereg rozwiązań, które umożliwiły wszystkim Stronom Konwencji UNFCCC jego przyjęcie. W tym kontekście należy zwrócić uwagę zwłaszcza na sposób formułowania krajowych wkładów na poziomie państw, a nie na poziomie międzynarodowym, który zapewnia również elastyczne dostosowywanie obciążeń ponoszonych przez państwo do jego zmieniającego się poziomu rozwoju gospodarczego; brak mocy wiążącej zobowiązań wynikających z krajowych wkładów w prawie międzynarodowym; oraz zachęty wdrożeniowe i elastyczność wielu przepisów dla najmniej rozwiniętych państw oraz małych państw wyspiarskich.

Cel długoterminowy

Według Międzyrządowego Panelu ds. Zmian Klimatu (IPCC)¹⁾, żeby uniknąć katastrofalnej zmiany klimatu, konieczne jest ograniczenie wzrostu średniej temperatury globalnej poniżej 2°C względem czasów przedindustrialnych. Wymaga to zatrzymania koncentracji dwutlenku węgla w powietrzu na poziomie poniżej 450 ppm (cząstek CO₂ na milion cząstek powietrza), co jest możliwe pod warunkiem ograniczenia globalnych emisji CO₂ o 40–70% do 2050 r. względem 2010 r.

Porozumienie paryskie odpowiada na potrzebę ukierunkowania wspólnych działań państw i wskazania niezbędnego tempa globalnych redukcji przez ustanowienie celu długoterminowego. Porozumienie paryskie zmierza do utrzymania wzrostu globalnych średnich temperatur na poziomie znacznie poniżej 2°C ponad poziom przedindustrialny i przewiduje dążenie do ograniczenia wzrostu temperatury do 1,5°C. Jest to cel o charakterze globalnym, a więc dotyczący kolektywnie wszystkich państw bez wyjątku. Ponadto, w celu osiągnięcia celu temperaturowego, Porozumienie paryskie przewiduje dążenie do osiągnięcia najwyższego poziomu globalnych emisji gazów cieplarnianych (ang. *peaking*) „tak szybko jak to możliwe”, uznając przy tym, że państwom rozwijającym się zajmie to więcej czasu, a następnie do szybkiej redukcji emisji celem osiągnięcia neutralności klimatycznej rozumianej jako utrzymanie równowagi pomiędzy emisjami antropogenicznymi oraz pochłanianiem przez ekosystemy w drugiej połowie bieżącego stulecia. W ten sposób Porozumienie paryskie uznaje, że pochłanianie jest równie ważnym środkiem ochrony klimatu jak redukcja emisji.

b) Dynamizm i regularny przegląd celów

Dotychczasowy międzynarodowy system ochrony klimatu opierał się na sztywnych rozwiązaniach, których zmiany wymagały każdorazowo przyjęcia i ratyfikacji poprawek do Konwencji UNFCCC lub Protokołu z Kioto (aktualizacja listy państw w Załącznikach I i II do Konwencji UNFCCC, wyznaczenie celów redukcyjnych na kolejny okres rozliczeniowy Protokołu). W efekcie obecny reżim wymaga prowadzenia nieustannych negocjacji międzynarodowych. Dlatego też celem przyjęcia nowej umowy międzynarodowej – Porozumienia paryskiego – było uzgodnienie bardziej dynamicznych i elastycznych rozwiązań, które zapewnią systemowi trwałość w zmieniających się okolicznościach i pozwolą skupić się na implementacji, zamiast na kolejnych negocjacjach.

¹⁾ IPCC, „5. Raport Oceniający” (*5th Assessment Report*), 2014 r.

Porozumienie paryskie realizuje ten cel w dwóch podstawowych aspektach. Po pierwsze, w kontekście odnawiania celów redukcyjnych, porozumienie to wprowadza tzw. cykl kontrybucji (krajowych wkładów). Wszystkie Strony są zobowiązane do regularnego przedkładania wkładów dotyczących ograniczania emisji, stosownie do swoich możliwości. Każde kolejne krajowe wkłady powinny reprezentować postęp w stosunku do poprzednich oraz stanowić wyraz najwyższej możliwej w danej chwili ambicji. Dzięki temu, że krajowe wkłady przygotowywane są na poziomie państw i same w sobie nie są wiążące w prawie międzynarodowym, to nie będą wymagały dalszych negocjacji i ratyfikacji w kolejnych okresach rozliczeniowych (perspektywa po 2025 lub po 2030 r., w zależności od daty końcowej przedłożonego dotychczas przez daną Stronę krajowego wkładu). Porozumienie paryskie przewiduje również kolejne etapy procedury odnawiania krajowych wkładów: globalny przegląd, zakomunikowanie krajowych wkładów, czas na ocenę przejrzystości, finalizacja krajowych wkładów, wdrożenie i kolejny globalny przegląd.

Po drugie Porozumienie paryskie odchodzi od sztywnego przypisania państw do określonych kategorii (tak jak załączniki do Konwencji UNFCCC) i zamiast tego uzależnia część praw i obowiązków Stron od przynależności do bardziej dynamicznych kategorii opisowych (państwa rozwinięte, państwa rozwijające się, państwa najslabiej rozwinięte), które w przyszłości pozwolą na stopniowe zwiększenie odpowiedzialności szybciej rozwijających się państw.

c) Zwiększenie przejrzystości i odpowiedzialności

Zharmonizowany system monitorowania, raportowania i weryfikacji (ang. *Monitoring, Reporting & Verification, MRV*) realizacji zadeklarowanych krajowych wkładów, a także jednolity system rozrachunkowy (ang. *accounting*) są istotnymi elementami zapewniającymi efektywność międzynarodowego systemu ochrony klimatu. Systemy MRV i rozrachunkowy są niezbędne, żeby zapewnić przejrzystość podejmowanych działań – regularne sprawdzanie postępów, m.in. przez raportowanie i monitorowanie, we wdrażaniu zobowiązań przez Strony. Obecnie funkcjonujący system MRV nie spełnia wymogów politycznych w dzisiejszych realiach światowej gospodarki. Charakteryzuje się tym, że wprowadzono w nim bardzo wyraźne rozróżnienie pomiędzy naturą, zakresem i dokładnością danych raportowanych przez państwa określone jako rozwinięte i

rozwijające się – według stanu na rok 1992, natomiast system rozrachunkowy dotyczył wyłącznie państw rozwiniętych objętych Protokołem z Kioto.

Porozumienie paryskie zawiera ogólne postanowienia, które realizują te cele. Porozumienie to ustanawia jednolity system rozrachunkowy emisji i pochłaniania gazów cieplarnianych, oraz jednolity system monitorowania, raportowania i weryfikacji. Będą one dotyczyły wszystkich Stron. Porozumienie paryskie zawiera część zasad oraz niektóre szczegóły nowych ram przejrzystości, m.in. stosowanie metodologii zaaprobowanych przez IPCC i Spotkanie Stron Porozumienia (ang. *Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Paris Agreement* – CMA, najwyższy organ decyzyjny Porozumienia paryskiego) w procesie przygotowywania i wdrażania krajowych wkładów, wyznaczanie lat bazowych krajowych wkładów spójny z ich późniejszym wdrażaniem, uwzględnianie we wszystkich kolejnych krajowych wkładach już raz wcześniej wybranych sektorów gospodarczych lub kategorii emisji (zasada „*once in always in*”). Strony będą miały obowiązek regularnego przekazywania do Sekretariatu Konwencji UNFCCC (co najmniej co dwa lata) krajowych raportów inwentaryzacyjnych, regularnego przekazywania danych umożliwiających sprawdzenie postępu we wdrażaniu krajowych wkładów, przechodzenia przez przegląd ekspercki (przegląd techniczny oraz ocena wielostronna) przekazywanych danych. Państwa rozwinięte będą zobowiązane do raportowania wsparcia na rzecz klimatu udzielonego państwom rozwijającym się. Natomiast pozostałe Strony, które również udzielają takiego wsparcia, będą je raportowały na zasadzie dobrowolności. Dodatkowo wszystkie państwa powinny przekazywać informację na temat krajowych skutków wywołanych zmianami klimatu oraz podejmowanych działań adaptacyjnych. Dalsze szczegóły wytycznych systemu przejrzystości zostaną wypracowane w kolejnych latach i powinny być przyjęte na pierwszym Spotkaniu Stron Porozumienia po wejściu w życie Porozumienia paryskiego.

d) Osiągnięcie odporności na zmiany klimatu i działania adaptacyjne

Adaptacja do zmian klimatu jest kluczowym elementem dla osiągnięcia przez wszystkie państwa świata możliwości zrównoważonego rozwoju odpornego na zmiany klimatu. Efektywna i skuteczna adaptacja leży w interesie wszystkich państw i każde państwo/rząd powinien podejmować wysiłki w tym obszarze. Współpraca międzynarodowa powinna wspomóc te krajowe procesy przez m.in. wymianę doświadczeń, a także wsparcie

finansowe udzielane państwom najuboższym. Należy również zadbać o wzrost efektywności już istniejących instytucji oraz spójność działań podejmowanych w ramach Konwencji UNFCCC.

W Porozumieniu paryskim Strony ustanowiły globalny cel w zakresie adaptacji, polegający na zwiększeniu zdolności do adaptacji, wzmocnieniu odporności i zmniejszeniu podatności na zmiany klimatu, mając na względzie przyczynienie się do zrównoważonego rozwoju i zapewnienie wystarczających działań w zakresie adaptacji, w kontekście celu dotyczącego ograniczenia wzrostu temperatury. Strony podkreśliły w Porozumieniu paryskim, że potrzeba adaptacji jest znacząca i że wyższy poziom redukcji emisji gazów cieplarnianych może zmniejszyć potrzebę dodatkowych wysiłków w zakresie adaptacji oraz że większe potrzeby w zakresie adaptacji mogą wiązać się z większymi kosztami adaptacji. Porozumienie to określa, że adaptacja jest wyzwaniem, które stoi przed każdym państwem, niemniej jednak adaptacja nie dla wszystkich oznacza to samo. Inaczej będą wyglądały działania adaptacyjne np. w małych państwach wyspiarskich, a inaczej w państwach górzystych. Porozumienie paryskie uznaje, że działania adaptacyjne zależą od uwarunkowań konkretnego państwa i powinny być przede wszystkim definiowane na poziomie krajowym.

Porozumienie paryskie nakłada na Strony zobowiązanie do podjęcia działań adaptacyjnych m.in. przez opracowanie narodowych planów czy strategii adaptacyjnych. Podobnie jak w przypadku krajowych wkładów dotyczących ograniczania emisji, każda ze Stron powinna, stosownie do okoliczności, przedłożyć i okresowo aktualizować komunikat w sprawie adaptacji, który może obejmować jej priorytety, potrzeby w zakresie wdrażania i wsparcia, plany i działania, bez tworzenia dodatkowych obciążeń dla Stron będących państwami rozwijającymi się. Komunikat powinien zostać przekazany do rejestru prowadzonego przez Sekretariat Konwencji UNFCCC. Co 5 lat Strony dokonają – podobnie jak w przypadku ograniczania emisji – przeglądu, wymieniają się doświadczeniami, przeanalizują efektywność oraz adekwatność adaptacji, a także wsparcia na nią przekazywanego.

W Porozumieniu paryskim znajduje się również artykuł dotyczący strat i szkód wynikających z niekorzystnych skutków zmian klimatu. Strony uznały, że jest konieczne wzmocnienie działań, żeby zapobiegać i zmniejszać tego typu straty i szkody m.in. przez współpracę w zakresie systemów wczesnego ostrzegania, zarządzania ryzykiem,

mechanizmów ubezpieczeniowych. Ze względu na to, że do tej pory temat strat i szkód kojarzył się przede wszystkim z kompensacją finansową i odpowiedzialnością prawną, wzmocniono przepisy dotyczące współpracy jako podstawy działań, a w decyzji towarzyszącej dosłownie wykluczono kwestię kompensacji i odpowiedzialności.²⁾

e) Zachęty wdrożeniowe i współpraca

Warunkiem skuteczności międzynarodowych ram ochrony klimatu w długim terminie oraz utrzymania globalnego charakteru wspólnego wysiłku jest wypracowanie odpowiednich bodźców umożliwiających efektywną ekonomicznie redukcję emisji. Bodźce te muszą mieć stabilny i przewidywalny charakter, żeby zapewnić odpowiednie warunki dla inwestycji, w tym ze strony sektora prywatnego. Najskuteczniejszymi czynnikami mobilizującymi do działania są bodźce finansowe oraz możliwość wykorzystania instrumentów ekonomicznych, np. mechanizmów rynkowych, przy wypełnianiu przez państwa swoich celów redukcyjnych, a także uzyskanie wsparcia finansowego i technicznego w działaniach mających na celu przystosowanie do zmian klimatu.

Finansowanie klimatyczne

Porozumienie paryskie uznaje rolę finansowania klimatycznego jako pomocy dla państw rozwijających się w podejmowaniu działań na rzecz ochrony klimatu (zarówno w ramach ograniczania emisji, jak i adaptacji do zmian klimatu). Porozumienie paryskie przewiduje kontynuację zobowiązań finansowych wynikających z Konwencji UNFCCC (dotyczy państw wymienionych w Załączniku II do Konwencji), ale jednocześnie zachęca wszystkie pozostałe Strony Konwencji UNFCCC (w tym RP) do uczestniczenia w dostarczaniu finansowania na zasadzie dobrowolności. Porozumienie paryskie dostrzega wagę mobilizacji finansowania z różnych źródeł, publicznych i prywatnych (a więc m.in. mobilizacja środków prywatnych), w tym źródeł alternatywnych, i jako jeden z celów ustanawia zapewnienie spójności globalnych przepływów finansowych ze ścieżką niskoemisyjnego i odpornego na zmiany klimatu rozwoju.

Mechanizmy rynkowe

²⁾ Zgodnie z paragrafem 51 decyzji 1/CP.21 Konferencji Stron Konwencji UNFCCC w sprawie przyjęcia Porozumienia paryskiego, Konferencja Stron „zgadza się, że artykuł 8 Porozumienia [paryskiego] nie wiąże się z, ani nie stanowi podstawy do odpowiedzialności prawnej czy odszkodowania”.

Porozumienie paryskie zapewnia elastyczność w realizacji krajowych wkładów dotyczących redukcji emisji przy pomocy mechanizmów rynkowych. Po pierwsze ustanawia reguły dla rozliczania celów i zobowiązań Stron przy pomocy mechanizmów rynkowych – na czele z zasadą tzw. unikania podwójnego liczenia redukcji emisji. Po drugie Porozumienie paryskie ustanawia nowy mechanizm rynkowy, który zastąpi istniejące mechanizmy projektowe Protokołu z Kioto, czyli CDM (ang. *Clean Development Mechanism*) oraz JI (ang. *Joint Implementation*). Nowy mechanizm będzie otwarty dla wszystkich Stron. Szczegółowe zasady funkcjonowania mechanizmów rynkowych będą przedmiotem rozmów Stron w kolejnych latach.

f) Kwestie społeczne

Problematyka zmian klimatu nie dotyczy jedynie państw i rządów, ale w pierwszym rzędzie dotyczy ludzi i całych społeczności. Zmiany klimatu, jak również działania zmierzające do ich ograniczenia, wpływają na prawa i możliwości rozwoju każdego człowieka. Co więcej, to działania na tym najbardziej elementarnym poziomie – obywatelskim – są niezbędnym warunkiem do dokonania długofalowej transformacji światowej gospodarki.

Porozumienie paryskie odnosi się do tych kwestii w dwóch aspektach. Po pierwsze, w ślad za Konwencją UNFCCC, ustanawia obowiązek współpracy, stosownie do okoliczności, w celu polepszenia edukacji i szkoleń w dziedzinie zmian klimatu, świadomości społecznej, udziału społeczeństwa oraz powszechnego dostępu do informacji publicznej na ten temat. Po drugie, w preambule Porozumienie paryskie uznaje za kluczowe takie kwestie jak transformacja rynku pracy w celu stworzenia godnych miejsc pracy, przestrzeganie praw człowieka, a także m.in. równości płci czy zasady sprawiedliwości międzypokoleniowej.

2. Dotychczasowy a projektowany stan prawny

System współpracy międzynarodowej w zakresie zmian klimatu określa Konwencja UNFCCC. Celem Konwencji UNFCCC jest stabilizacja koncentracji gazów cieplarnianych w atmosferze na poziomie zapobiegającym niebezpiecznej antropogenicznej ingerencji w system klimatyczny świata. Zasady Konwencji UNFCCC to m.in. wspólna ale zróżnicowana odpowiedzialność państw, pierwszeństwo działań państw rozwiniętych, specjalne traktowanie państw rozwijających się, zrównoważony rozwój. Wszystkie Strony są zobowiązane do podejmowania określonych działań dla

osiągnięcia celu Konwencji UNFCCC (m.in. prowadzenie rejestrów emisji, wprowadzanie krajowych polityk ograniczania emisji i adaptacji do zmian klimatu, współpraca międzynarodowa). Konwencja UNFCCC nakłada dodatkowe zobowiązania na państwa wyszczególnione w Załączniku I (m.in. cel redukcji emisji do poziomu z 1990 r.), oraz na państwa wyszczególnione w Załączniku II (pomoc w zakresie finansowania i transferu technologii dla państw rozwijających się).

Cel Konwencji UNFCCC w szczególowy sposób wdraża Protokół z Kioto. Akt ten w pierwszym okresie rozliczeniowym przewiduje redukcję emisji państw wyszczególnionych w Załączniku I do Konwencji UNFCCC o 5% poniżej poziomu z 1990 r., przy czym zawiera listę tych państw z przypisanymi im indywidualnymi celami ograniczenia lub redukcji emisji. W drugim okresie (2013–2020), który nie wszedł jeszcze w życie, Poprawka dauhańska do Protokołu z Kioto przewiduje jeszcze dalej idące cele redukcyjne. Jednocześnie grupa państw, która przyjęła prawnie wiążące zobowiązania w tym okresie znacząco się zmniejszyła, podobnie jak ich udział w światowych emisjach. Obecnie Protokół z Kioto obejmuje zaledwie 14% światowych emisji i udział ten systematycznie maleje. Poza celami redukcyjnymi, Protokół ustanawia m.in. szczegółowe obowiązki w zakresie raportowania i systemu rozrachunkowego oraz wprowadza mechanizmy elastyczne (rynek uprawnień do emisji).

Strony Konwencji UNFCCC, które nie mają zobowiązań redukcyjnych na podstawie Protokołu z Kioto – a więc państwa rozwijające się i część państw wyszczególnionych w Załączniku I³⁾ – mogą przedkładać swoje działania na rzecz ograniczania emisji jako deklaracje (ang. *pledges*). Jest to niewiążący prawnie system rejestracji deklaracji Stron ustanowiony w 2010 r. decyzją 16. Konferencji Stron Konwencji UNFCCC w Cancun. Deklaracje te, w przeciwieństwie do systemu Protokołu z Kioto, nie są oparte na jednolitej metodologii, stąd niejasność co do ich treści i rzeczywistego wpływu na trendy emisji. Nie podlegają one również ocenie w trybie systemu zgodności.

Obecny stan prawny polega na zróżnicowaniu zobowiązań zależnie od przynależności państw do załączników do Konwencji UNFCCC – sztywnym podziale państw zgodnie z kryteriami mającymi odzwierciedlenie w rzeczywistości w 1992 r. W Załączniku II są wymienione wysoko rozwinięte państwa zachodu, należące wówczas do Organizacji

³⁾ Państwa wyszczególnione w Załączniku I do Konwencji UNFCCC, które nie uczestniczą w Protokole z Kioto to USA i Kanada, natomiast te które uczestniczą w Protokole z Kioto, ale nie mają celów ograniczenia emisji w drugim okresie rozliczeniowym to Japonia, Rosja i Nowa Zelandia.

Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD). Załącznik I obejmuje te państwa, a także państwa przechodzące transformację do gospodarki rynkowej – europejskie państwa byłego bloku wschodniego⁴⁾. Pozostałe państwa, niezależnie od ich poziomu rozwoju, są dotychczas uznawane za państwa rozwijające się.

Ponadto obecnie nawet wśród państw rozwiniętych wytworzył się podział na grupy z różnym zakresem obowiązków. Część państw (głównie UE i jej państwa członkowskie) określiła cele redukcyjne w drugim okresie rozliczeniowym, inne pozostają Stronami Protokołu ale bez własnych celów redukcyjnych na drugi okres zobowiązań (np. Japonia, Federacja Rosyjska), a jeszcze inne nie są Stronami Protokołu i przedłożyły jedynie niewiążące deklaracje (Stany Zjednoczone Ameryki, Kanada).

Porozumienie paryskie zawarte jest w ramach Konwencji UNFCCC. Dlatego też Porozumienie to nie zastąpi Konwencji UNFCCC – jej cel i zasady pozostaną obowiązujące również w przyszłości. Jednak Porozumienie paryskie będzie wdrażać te postanowienia w inny niż dotychczas sposób. Porozumienie paryskie odchodzi od dotychczasowego sztywnego podziału na państwa posiadające zobowiązania do redukcji emisji (potocznie określane państwami rozwiniętymi) i pozostałe (państwa rozwijające się), który realizowany był przez dwa osobne zestawy zobowiązań dla obu grup. Po pierwsze, najważniejsze zobowiązania w ramach Porozumienia paryskiego dotyczą wszystkich Stron – przede wszystkim obowiązek regularnego przedkładania krajowo określonych wkładów dotyczących ograniczania emisji, ujednolicony system monitorowania, raportowania i weryfikacji (MRV) oraz ujednolicony system rozrachunkowy. Po drugie, tam gdzie zróżnicowanie jest niezbędne przez ustanowienie dodatkowych praw lub obowiązków (np. w zakresie środków wdrożenia), Porozumienie paryskie nie definiuje już w sposób trwały, które Strony należy uznawać za państwa rozwinięte, rozwijające się czy najslabiej rozwinięte (państwa najslabiej rozwinięte – tzw. LDCs, oraz małe wyspiarskie państwa rozwijające się – tzw. SIDS, mają specjalny status względem pozostałych państw rozwijających się). Zróżnicowanie (tzw. dyferencjacja) powinno więc odzwierciedlać rzeczywiste, zmieniające się zdolności każdego państwa. Bardziej szczegółowe omówienie projektowanego stanu prawnego w odniesieniu do poszczególnych obszarów tematycznych przytoczono wyżej (sekcja 2.).

⁴⁾ Białoruś, Bułgaria, Chorwacja, Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Polska, Rosja, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Ukraina i Węgry.

Jeśli chodzi o przyszłość Protokołu z Kioto i jego relację z Porozumieniem paryskim, to należy zauważyć, że Protokół pozostanie obowiązującym instrumentem międzynarodowym, a Rzeczpospolita Polska pozostanie jego Stroną również po 2020 r. Jednakże po zakończeniu wszelkich działań związanych z rozliczeniem drugiego okresu zobowiązań nie są przewidziane dalsze czynności wdrożeniowe, a działania ustanowionych przez Protokół instytucji straci rację bytu. Po wejściu w życie nowej umowy międzynarodowej – Porozumienia paryskiego – należy w związku z tym oczekiwać drastycznego zmniejszenia zakresu wykonywanych obowiązków wynikających z Protokołu z Kioto, zaprzestania jego wykonywania (desuetudo), a ostatecznie wniosku o stwierdzenie jego wygaśnięcia.

3. Skutki związane z wejściem w życie umowy

a) Ocena skutków społecznych i gospodarczych⁵⁾

Transformacja w kierunku niskoemisyjnej gospodarki, w kontekście postanowień nowego globalnego porozumienia ws. zmian klimatu, ma zmierzać – w długiej perspektywie – do rozwoju gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy, szczególnie w małych i średnich przedsiębiorstwach. Jakkolwiek w przypadku państwa takiego jak RP transformacja może wymagać znacznych nakładów finansowych (publicznych i prywatnych) na inwestycje infrastrukturalne, technologiczne oraz w sferze badań naukowych i rozwoju (B+R). Wyzwaniem może być również zmiana regionalnego i globalnego środowiska inwestycyjnego, w związku z prowadzeniem coraz bardziej ambitnej polityki klimatyczno-energetycznej, zwłaszcza przez najbardziej rozwinięte gospodarki świata. Jednocześnie należy wskazać, że Porozumienie paryskie nie kwestionuje prawa państw do korzystania z własnych surowców, wybranych sposobów produkcji energii, czy możliwości określania ich miksu energetycznego. RP zachowuje zatem prawo wyboru sposobów i tempa transformacji do gospodarki niskoemisyjnej. Narzędziami do osiągnięcia tego celu mogą być m.in. wprowadzanie nowych technologii zmierzających do redukcji emisji CO₂, zwiększanie udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie energetycznym, ale również pochłanianie CO₂, np. przez lasy. Porozumienie paryskie wprowadza bowiem nową koncepcję neutralności klimatycznej, polegającą na

⁵⁾ Sporządzona w oparciu o raport Banku Światowego „Transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej w Polsce”, luty 2011 r., w zgodzie ze stanowiskiem Rządu do *Komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady „Protokół paryski – plan przeciwdziałania zmianie klimatu na świecie po 2020 r.”*, przyjętym przez KSE 22 kwietnia 2015 r.

dążeniu do zbilansowania emisji antropogenicznych gazów cieplarnianych ich pochłanianiem, w tym przez lasy, w miejsce proponowanej dotychczas przez niektóre Strony całkowitej dekarbonizacji gospodarek.

Znaczące wyzwania stoją również przed rynkiem pracy, który musi się dostosowywać do powstającego nowego sektora gospodarki związanego z rozwojem odnawialnych i niskoemisyjnych, alternatywnych źródeł energii oraz oszczędzaniem paliw i energii. Duże wyzwania stoją także w tym kontekście przed sektorem badawczym i naukowym. W perspektywie krótkoterminowej efekty transformacji mogą oznaczać likwidację części miejsc pracy w tradycyjnych sektorach przemysłu na rzecz sektora usług i nowych technologii (co wymagać będzie działań na rzecz zmiany/poszerzenia kwalifikacji) oraz mogą prowadzić do wzrostu kosztów produkcji i usług, a tym samym do zmniejszenia konkurencyjności polskich przedsiębiorstw. Jednak w perspektywie długoterminowej mogą stać się stabilnym czynnikiem rozwoju nowoczesnych gałęzi gospodarki narodowej i dodatniego bilansu netto na rynku pracy.

Należy pamiętać, że bardziej konkretne skutki społeczne i gospodarcze będzie wywoływać wdrażanie ram europejskiej polityki klimatyczno-energetycznej do 2030 r., które są wspólnym zamierzonym krajowym wkładem UE i jej państw członkowskich do Porozumienia paryskiego. Ocena tych skutków powinna nastąpić w kontekście prac nad prawem UE wdrażającym ramy polityki klimatyczno-energetycznej do 2030 r.

b) Ocena skutków finansowych

Przyjęcie Porozumienia paryskiego nie spowoduje znaczących bezpośrednich skutków finansowych dla sektora finansów publicznych. Jego ratyfikacja przez Rzeczpospolitą Polską i wejście w życie skutkować będzie koniecznością uiszczania dodatkowej składki w celu finansowania działalności Sekretariatu Konwencji UNFCCC wynikającej z wdrażania umowy, podobnie jak ma to miejsce obecnie w związku z faktem, że RP jest Stroną Konwencji UNFCCC i Protokołu z Kioto. Na obecnym etapie trudno oszacować dokładną kwotę, gdyż rzeczywista skala działań podejmowanych w ramach Porozumienia paryskiego nie jest jeszcze znana, a wysokość budżetu dla sfinansowania tych działań będzie jeszcze przedmiotem uzgodnień między Stronami Porozumienia. Należy się jednak spodziewać, że nie będzie ona znacząco odbiegała od obecnych składek wpłacanych przez RP na działalność Protokołu z Kioto. Składka ta w 2016 r. wynosi 91 000 EUR. Przy czym po uregulowaniu wszelkich kwestii związanych z drugim okresem

rozliczeniowym Protokołu z Kioto składka na ten cel powinna znacznie się zmniejszyć albo zostać zredukowana do zera. Zaoszczędzone środki mogłyby zostać wykorzystane w celu uiszczenia składki związanej z wdrażaniem Porozumienia paryskiego. W przypadku ewentualnego wzrostu całkowitej składki, związanego z funkcjonowaniem Sekretariatu Konwencji UNFCCC, przewiduje się, że będzie on pokrywany w ramach limitu wydatków Ministra Środowiska bez konieczności jego zwiększania

Ponadto należy zwrócić uwagę, iż wpływ na sektor finansów publicznych (pozytywny lub negatywny) mogą mieć zobowiązania RP wynikające z ram unijnej polityki klimatyczno-energetycznej do 2030 r., a potencjalnie również po 2030 r., które na poziomie UE wdrażają zobowiązanie do przedstawienia krajowych wkładów ograniczenia emisji. Ocena tych skutków powinna mieć miejsce każdorazowo przy podejmowaniu przez RP odpowiednich decyzji na forum UE. Podobnie ewentualne skutki finansowe wypełnienia zobowiązań wynikających m.in. z art. 7 (adaptacja do zmian klimatu) i art. 12 (kwestie edukacji i świadomości społecznej) Porozumienia paryskiego są uzależnione od okoliczności, suwerennych decyzji RP i będą przedmiotem oceny każdorazowo przy podejmowaniu decyzji rządu.

W kontekście zobowiązań finansowych – pomocy dla państw rozwijających się – Rzeczpospolita Polska utrzymuje w Porozumieniu paryskim dotychczasowy status dobrowolnego darczyńcy. Zgodnie z art. 9 ust. 1 Porozumienia paryskiego Strony będące państwami rozwiniętymi są zobowiązane dostarczać środki finansowe, w celu wsparcia Stron będących państwami rozwijającymi się zarówno w łagodzeniu zmian klimatu, jak i w adaptacji, kontynuując wypełnianie istniejących zobowiązań w ramach Konwencji UNFCCC (dotyczy państw wymienionych w Załączniku II do Konwencji). Rzeczpospolita Polska, nie będąc Stroną wymienioną w Załączniku II, nie ma takich zobowiązań. Żeby uniknąć jakichkolwiek wątpliwości w tym zakresie, RP złożyła deklarację w odniesieniu do interpretacji artykułu 9 ustęp 1 Porozumienia paryskiego w momencie jego podpisania. Deklaracja ta zostanie podtrzymana w momencie składania przez RP dokumentów ratyfikacyjnych.

Przystąpienie do Porozumienia paryskiego nie wywołuje zatem bezpośrednich, wiążących skutków finansowych dla sektora finansów publicznych. Natomiast wielkość i sposób udzielania dobrowolnej pomocy, w części realizowanej ze środków publicznych, będzie przedmiotem decyzji rządu, m.in. w zależności od stanu i perspektyw sektora

finansów publicznych oraz obowiązujących przepisów. Mechanizm udzielania tej pomocy powinien być skonstruowany w sposób zapewniający uzyskiwanie korzyści zarówno beneficjentom, jak i gospodarce RP. W tym kontekście należy przypomnieć, że w pierwszym dniu Konferencji Stron Konwencji UNFCCC w Paryżu Prezes Rady Ministrów RP, Pani Beata Szydło zadeklarowała wsparcie na cele klimatyczne dla państw rozwijających się w wysokości 8 mln USD, z terminem realizacji do roku 2020.

Potencjalnym pozytywnym skutkiem finansowym może być udział RP w nowych mechanizmach rynkowych uzgodnionych w ramach Porozumienia paryskiego. RP, ze swoim wciąż nie do końca wykorzystanym potencjałem redukcji oraz rezerwą uprawnień do emisji przeniesionych z Protokołu z Kioto (jeśli te będą mogły być użyte w nowym systemie rozrachunkowym), może być beneficjentem nowych mechanizmów. Skali skutków w tym zakresie nie można jednak obecnie oszacować z uwagi na brak precyzyjnych zasad działania nowych mechanizmów rynkowych. Zasady te zostaną wypracowane w najbliższych latach i powinny zostać przyjęte na pierwszym Spotkaniu Stron po wejściu w życie Porozumienia paryskiego.

c) Ocena skutków politycznych

Wejście w życie Porozumienia paryskiego będzie miało transformacyjną rolę dla współpracy międzynarodowej w zakresie zmian klimatu, a także w szerszym kontekście geopolitycznym. Porozumienie paryskie gwarantujące powszechne uczestnictwo ma za zadanie stworzyć z czasem wspólną platformę działań o tym samym stopniu ambicji dla największych gospodarek, które dotychczas miały różny poziom zobowiązań – takich jak UE, Stany Zjednoczone Ameryki, Chińska Republika Ludowa. W dłuższym okresie powinno to doprowadzić do uznania współodpowiedzialności państw rozwijających się za stan środowiska, w tym klimatu, w wymiarze globalnym, zintensyfikować wysiłki wszystkich państw na rzecz klimatu oraz wyrównać zaburzenia konkurencyjności spowodowane różnym stopniem zaawansowania polityk klimatycznych w poszczególnych państwach.

Dla RP ratyfikacja umowy jest suwerenną decyzją, która zostanie podjęta z uwzględnieniem jej treści oraz listy Stron, które już do niej przystąpiły. Należy się jednak spodziewać, że przystąpienie do nowego porozumienia – Porozumienia paryskiego – będzie miało pozytywny efekt dla wiarygodności naszej polityki zagranicznej, a także dla naszej polityki klimatycznej wewnątrz Unii Europejskiej. Dzięki

ratyfikacji Porozumienia paryskiego RP będzie miała także szansę utrzymać pozycję jednego z liderów Grupy Wschodnioeuropejskiej i być reprezentowana w instytucjach powołanych w ramach Porozumienia paryskiego. Działalność RP w Porozumieniu paryskim przełoży się na większą rozpoznawalność i wzmocni wizerunek naszego państwa na arenie międzynarodowej.

Ponadto należy pamiętać, że jednym ze skutków politycznych uczestniczenia w Porozumieniu paryskim będzie zaciągnięcie zobowiązań w postaci kolejnych wkładów ustalonych na poziomie krajowym. Wkłady te nie są wiążące prawnie, ale na arenie międzynarodowej mają one charakter zobowiązania politycznego, gdyż Strony będą musiały zademonstrować – w systemie przejrzystości – ich wypełnienie.

d) Ocena skutków prawnych

Wszystkie wynikające z ratyfikacji Porozumienia paryskiego skutki prawne powstaną dopiero po jego ewentualnym wejściu w życie dla RP.⁶⁾ W efekcie RP przyjmie na siebie szereg nowych zobowiązań międzynarodowych o prawnie wiążącym charakterze. Są to w szczególności obowiązki płynące z następujących przepisów:

- Art. 4 – obowiązek każdej ze Stron opracowywania, komunikowania i utrzymywania kolejnych wkładów ustalonych na poziomie krajowym, jakie zamierza zrealizować. Obowiązek każdej ze Stron podejmowania krajowych działań na rzecz łagodzenia zmian klimatu, aby zrealizować cele tych wkładów. Obowiązek wszystkich Stron, wraz z komunikacją wkładu ustalony na poziomie krajowym, przekazywania informacji niezbędnych dla zapewnienia jasności, przejrzystości i zrozumienia, zgodnie z decyzją 1/CP.21 i wszelkimi odnośnymi decyzjami Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego porozumienia. Obowiązek każdej ze Stron komunikowania co pięć lat wkładu ustalonego na poziomie krajowym, zgodnie z decyzją 1/CP.21 i wszelkimi odnośnymi decyzjami CMA. Obowiązek rozliczania się ze swojego wkładu ustalonego na poziomie krajowym; promowanie integralności środowiskowej, przejrzystości, dokładności, kompletności, porównywalności i

⁶⁾ Porozumienie paryskie wejdzie w życie trzydziestego dnia od daty, w której nie mniej niż 55 Stron Konwencji UNFCCC, których łączne emisje stanowią szacunkowo co najmniej 55% całkowitej globalnej emisji gazów cieplarnianych, złoży dokumenty ratyfikacyjne, zatwierdzenia, przyjęcia lub przystąpienia. Dla każdego państwa i regionalnej organizacji integracji gospodarczej, które ratyfikują, zatwierdzą lub zaakceptują porozumienie lub przystąpią do niego po spełnieniu ww. warunków wejścia w życie, porozumienie wejdzie w życie trzydziestego dnia od daty złożenia przez takie państwo i regionalną organizację integracji gospodarczej jej dokumentu ratyfikacyjnego, zatwierdzenia, przyjęcia lub przystąpienia.

spójności oraz zapewnienie zapobiegania podwójnemu liczeniu, zgodnie z wytycznymi przyjętymi przez CMA, przy rozliczaniu antropogenicznych emisji i ich usuwania odpowiadających wkładowi ustalonymu na poziomie krajowym. Obowiązek uwzględnienia przy realizacji Porozumienia paryskiego problemów Stron, których gospodarka w największym stopniu odczuwa skutki działań mających na celu przeciwdziałanie zmianom klimatu, w szczególności Stron będących państwami rozwijającymi się. W przypadku podjęcia wspólnych działań przez Strony, w tym regionalne organizacje integracji gospodarczej i ich państwa członkowskie, w zakresie wkładu ustalonego na poziomie krajowym, obowiązek powiadomienia Sekretariatu o warunkach porozumienia w sprawie podjęcia wspólnych działań, w tym o poziomie emisji przyznanym każdej Stronie w odpowiednim okresie czasu, kiedy komunikują swoje wkłady ustalone na poziomie krajowym; odpowiedzialność każdej ze stron takiego porozumienia za swój poziom emisji, określony w tym porozumieniu;

- Art. 6 – obowiązek promowania zrównoważonego rozwoju oraz zapewniania integralności środowiskowej i przejrzystości, między innymi w zakresie zarządzania, a także obowiązek prowadzenia wiarygodnego rozliczania, żeby zapewnić między innymi zapobieganie podwójnemu liczeniu, zgodnie z wytycznymi przyjętymi przez CMA, w przypadku stosowania, na zasadzie dobrowolności, opartych na współpracy rozwiązań, obejmujących wykorzystanie międzynarodowych transferów efektów działań na rzecz łagodzenia zmian klimatu do wkładów ustalonych na poziomie krajowym. Zakaz wykorzystania redukcji emisji wynikających z mechanizmu elastycznego do wykazania realizacji wkładu ustalonego na poziomie krajowym Strony będącej gospodarzem projektu, jeżeli inna Strona wykorzystwała je do wykazania realizacji swojego wkładu ustalonego na poziomie krajowym;
- Art. 7 – obowiązek każdej ze Stron, stosownie do okoliczności, podejmowania procesów planowania adaptacji i wdrażania działań, w tym opracowywania lub rozszerzania odpowiednich planów, polityk lub wkładów, które mogą obejmować:
 - realizację działań, przedsięwzięć lub wysiłków adaptacyjnych,
 - proces formułowania i wdrażania krajowych planów adaptacji,
 - ocenę skutków zmian klimatu i narażenia na nie, mając na względzie określenie działań ustalanych na poziomie krajowym, z uwzględnieniem narażonych osób, miejsc i ekosystemów,

- monitoring i ocenę planów, polityk, programów i działań adaptacyjnych oraz uczenie się na ich podstawie, oraz
- budowanie odporności systemów społeczno-gospodarczych i ekologicznych, między innymi poprzez dywersyfikację gospodarczą i zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi.

Obowiązek, stosownie do okoliczności, przedkładania i okresowego aktualizowania komunikatu w sprawie adaptacji jako elementu innych raportów lub dokumentów albo w powiązaniu z nimi, w tym krajowego planu adaptacji, wkładu ustalonego na poziomie krajowym lub raportu krajowego;

- Art. 10 – obowiązek wzmocnienia działań w ramach współpracy w zakresie rozwoju i transferu technologii;
- Art. 11 – obowiązek wszystkich Stron zwiększających zdolność Stron będących państwami rozwijającymi się do wdrażania Porozumienia paryskiego, w tym w ramach rozwiązań regionalnych, dwustronnych i wielostronnych, regularnego komunikowania informacji o tych działaniach lub środkach mających na celu budowanie potencjału;
- Art. 12 – obowiązek współpracy Stron poprzez podejmowanie, stosownie do okoliczności, działań w celu rozszerzenia edukacji, szkoleń, świadomości społecznej, udziału społeczeństwa i powszechnego dostępu do informacji dotyczącej zmian klimatu;
- Art. 13 – obowiązek każdej ze Stron regularnego dostarczania następujących informacji:
 - raportu krajowego z inwentaryzacji antropogenicznych emisji gazów cieplarnianych pochodzących ze źródeł i usuwania przez pochłaniacze, opracowany z zastosowaniem metodologii dobrych praktyk zatwierdzonych przez Międzyrządowy Panel do spraw Zmian Klimatu i uzgodnionych przez CMA, oraz
 - informacji niezbędnych do śledzenia postępu we wdrażaniu i realizacji jej wkładu ustalonego na poziomie krajowym.

Obowiązek każdej ze Stron uczestniczenia w wielostronnej, mającej ułatwić działania ocenie postępu w wysiłkach na podstawie artykułu 9 (finanse) i, odpowiednio, wdrażania i realizacji jej wkładu ustalonego na poziomie krajowym;

- Art. 20 – w przypadku regionalnych organizacji integracji gospodarczej i jej państw członkowskich, które są Stronami Porozumienia paryskiego, obowiązek podjęcia decyzji o podziale obowiązków związanych z wypełnianiem zobowiązań wynikających z porozumienia, oraz zadeklarowania zakresu swych kompetencji odnośnie do spraw, których dotyczy porozumienie. W takich przypadkach organizacja i jej państwa członkowskie nie są upoważnione do równoczesnego korzystania z praw w ramach Porozumienia paryskiego.

W kontekście zobowiązań wynikających z art. 9, jak zostało to zaznaczone wyżej, RP nie jest Stroną wymienioną w Załączniku II, a zatem nie ma istniejących zobowiązań w zakresie dostarczania środków finansowych, żeby pomóc Stronom będącym państwami rozwijającymi się zarówno w łagodzeniu zmian klimatu, jak i w adaptacji. Dlatego też RP uznaje, że w odniesieniu do przepisów z art. 9 ust. 5 (obowiązek Stron będących państwami rozwiniętymi komunikowania co dwa lata wstępnych informacji ilościowych i jakościowych dotyczących dostarczania i mobilizowania środków finansowych, w tym prognozowanego poziomu publicznych środków finansowych, które mają być przekazane Stronom będącym państwami rozwijającymi się, jeżeli takie informacje są dostępne) oraz art. 9 ust. 7 (obowiązek Stron będących państwami rozwiniętymi przekazywania co dwa lata przejrzystych i spójnych informacji dotyczących wsparcia dla Stron będących państwami rozwijającymi się, przekazanego i mobilizowanego poprzez interwencje publiczne, zgodnie z trybem, procedurami i wytycznymi, które ma przyjąć na swojej pierwszej sesji CMA) działania RP mogą mieć jedynie charakter dobrowolny.

Ponadto należy pamiętać że przystąpienie do Porozumienia paryskiego oznacza również zobowiązanie do działania na rzecz osiągnięcia celu tego porozumienia i w zgodzie z jego zasadami. Zgodnie z art. 2 Porozumienie paryskie ma być wdrażane w sposób odzwierciedlający zasadę sprawiedliwości i zgodnie ze wspólnymi, chociaż zróżnicowanymi, zasadami odpowiedzialności i możliwościami, w świetle różnych uwarunkowań krajowych; a jego celem jest dążenie do intensyfikacji globalnej odpowiedzi na zagrożenie związane ze zmianami klimatu, w kontekście zrównoważonego rozwoju i wysiłków na rzecz likwidacji ubóstwa, między innymi poprzez:

- Ograniczenie wzrostu średniej temperatury globalnej do poziomu znacznie niższego niż 2°C powyżej poziomu przedindustrialnego oraz podejmowanie wysiłków mających na celu ograniczenie wzrostu temperatury do 1,5 °C powyżej poziomu

- przedindustrialnego, uznając, że to znacząco zmniejszy ryzyka związane ze zmianami klimatu i ich skutki;
- Zwiększenie zdolności do adaptacji do negatywnych skutków zmian klimatu oraz wspieranie odporności na zmiany klimatu i rozwoju związanego z niską emisją gazów cieplarnianych w sposób niezagrażający produkcji żywności; oraz
 - Zapewnienie spójności przepływów finansowych ze ścieżką prowadzącą do niskiego poziomu emisji gazów cieplarnianych i rozwoju odpornego na zmiany klimatu.

Cele te powinny być osiągnięte przy pomocy działań przewidzianych w Porozumieniu paryskim. Oznacza to, że Strony powinny wykonywać swoje zobowiązania w sposób, który umożliwi osiągnięcie powyższych celów.

Należy również wziąć pod uwagę, że RP przystąpi do Porozumienia paryskiego jako członek UE. Ma to szczególne znaczenie w odniesieniu do krajowych wkładów w zakresie ograniczania emisji. Mimo że Porozumienie paryskie nie określa wiążących prawnie celów redukcyjnych – jak miało to miejsce w przypadku Protokołu z Kioto, to ustanawia obowiązek komunikowania wkładów ustalonych na poziomie krajowym oraz umożliwia współdziałanie grup państw w tym zakresie. W takim przypadku Porozumienie paryskie wymaga, aby Strony działające wspólnie zawarły porozumienie wyznaczające poziom emisji uczestników tego porozumienia. Dlatego też ogólne zobowiązanie redukcyjne zadeklarowane przez UE jako całość może nie być tożsame z zobowiązaniem indywidualnym Polski.

Podział obciążeń pomiędzy UE i państwa członkowskie powinien wynikać zatem z uzgodnień przyjmowanych na forum Rady Europejskiej, Rady UE i Parlamentu Europejskiego. Można oczekiwać przyjęcia podobnych rozwiązań, jak w przypadku decyzji Rady (UE) 2015/1339 z dnia 13 lipca 2015 r. w sprawie przyjęcia w imieniu Unii Europejskiej poprawki dauhańskiej do Protokołu z Kioto do Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu i wspólnej realizacji wynikających z niego zobowiązań (Dz. Urz. UE L 207 z 04.08.2015, str. 1). Wówczas zobowiązanie w odniesieniu do emisji z sektora objętego europejskim systemem handlu uprawnieniami do emisji (ang. *EU Emission Trading Scheme* – EU ETS) zostało podjęte dla całej UE wspólnie, a poziomy emisji w sektorach nie objętych systemem EU ETS (non-ETS) zostały wyznaczone indywidualnie dla każdego państwa członkowskiego. Jednocześnie

należy podkreślić, że brak ratyfikacji Porozumienia paryskiego przez Rzeczpospolitą Polską będzie oznaczał brak możliwości jego ratyfikacji przez UE.

4. Tryb związania Rzeczypospolitej Polskiej umową

Wybór trybu związania Rzeczypospolitej Polskiej umową podyktowany został jej zakresem przedmiotowym. W związku z szerokim zakresem regulacji zobowiązania, jakie wynikają dla RP z Porozumienia paryskiego, dotyczą w części kwestii uregulowanych w ustawach. Kwestie redukcji emisji oraz obowiązków monitorowania i raportowania emisji uregulowane są m.in. ustawą z dnia 17 lipca 2009 r. o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji (Dz. U. z 2015 r. poz. 2273, z późn. zm.), adaptacji do zmian klimatu – m.in. ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2015 r. poz. 469 z późn. zm.), finansowania – m.in. ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2016 r. poz. 672, z późn. zm.), praw obywateli – m.in. ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r. poz. 353, z późn. zm.). Dlatego też postanowienia umowy spełniają przesłanki określone w art. 89 ust. 1 pkt 5 Konstytucji RP. Zatem związanie postanowieniami przedmiotowej umowy powinno nastąpić w trybie ratyfikacji za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie.

Należy zwrócić uwagę, że adresatem wszystkich obowiązków wynikających z Porozumienia paryskiego są Strony, a więc potencjalnie państwa i regionalne organizacje integracji gospodarczej. W efekcie umowa ta nie reguluje bezpośrednio praw ani obowiązków osób fizycznych i prawnych. Natomiast ze względu na materię regulacji (m.in. emisje gazów cieplarnianych, działania adaptacyjne, przepływy finansowe), działania państwa podejmowane w celu wdrożenia umowy pośrednio będą dotyczyły całego społeczeństwa, samorządów i większości podmiotów gospodarki narodowej. Wpływ ten jednak będzie zależał od wybranej przez RP polityki realizacji celów Porozumienia paryskiego, a zatem nie jest zdeterminowany przez samo Porozumienie.

Należy również przypomnieć, że jedną z najistotniejszych części działań na rzecz wdrożenia Porozumienia paryskiego będzie realizacja kolejnych wspólnych ustalonych krajowo wkładów UE i jej państw członkowskich do Porozumienia paryskiego. Z uwagi na dotychczasową praktykę, należy oczekiwać, że będzie to wymagało przyjęcia nowych lub wprowadzenia poprawek do obowiązujących aktów prawnych UE w kontekście ram

europejskiej polityki klimatyczno-energetycznej. Niemniej jednak kształt tej polityki nie jest zdeterminowany treścią Porozumienia paryskiego, dlatego nie podlega ocenie w ramach przedmiotowego wniosku. W odniesieniu do wdrożenia innych przepisów Porozumienia paryskiego na obecnym etapie nie przewiduje się konieczności przyjęcia nowych środków prawnych.

Lista sygnatariuszy i lista stron Porozumienia paryskiego

Strona	Data podpisania Porozumienia paryskiego	Data ratyfikacji Porozumienia paryskiego
1	Afganistan	22.04.2016
2	<u>Albania</u>	22.04.2016
3	Algieria	22.04.2016
4	Andora	22.04.2016
5	Angola	22.04.2016
6	<u>Antigua i Barbuda</u>	22.04.2016
7	<u>Argentyna</u>	22.04.2016
8	Armenia	20.09.2016
9	Australia	22.04.2016
10	Austria	22.04.2016
11	Azerbejdżan	22.04.2016
12	<u>Bahamy</u>	22.04.2016
13	Bahrajn	22.04.2016
14	<u>Bangladesz</u>	22.04.2016
15	<u>Barbados</u>	22.04.2016
16	Belgia	22.04.2016
17	<u>Belize</u>	22.04.2016
18	Benin	22.04.2016
19	Bhutan	22.04.2016
20	<u>Białoruś</u>	22.04.2016
21	Boliwia	22.04.2016
22	Bośnia i Hercegowina	22.04.2016
23	Botswana	22.04.2016
24	<u>Brazylia</u>	22.04.2016
25	<u>Brunei</u>	22.04.2016
26	Bułgaria	22.04.2016
27	Burkina Faso	22.04.2016
28	Burundi	22.04.2016
29	Chile	20.09.2016
30	<u>Chiny</u>	22.04.2016
31	Chorwacja	22.04.2016
32	Cypr	22.04.2016
33	Czad	22.04.2016
34	Czarnogóra	22.04.2016
35	Czechy	22.04.2016
36	Dania	22.04.2016
37	Demokratyczna Republika Konga	22.04.2016
38	<u>Dominika</u>	22.04.2016
39	Dominikana	22.04.2016
40	Dżibuti	22.04.2016
41	Egipt	22.04.2016
42	Ekwador	26.07.2016
43	Erytrea	22.04.2016
44	Estonia	22.04.2016
45	Etiopia	22.04.2016
46	<u>Fidżi</u>	22.04.2016
47	Filipiny	22.04.2016
48	Finlandia	22.04.2016
49	Francja	22.04.2016

50	Gabon	22.04.2016	
51	Gambia	26.04.2016	
52	<u>Ghana</u>	22.04.2016	21.09.2016
53	Grecja	22.04.2016	
54	<u>Grenada</u>	22.04.2016	22.04.2016
55	Gruzja	22.04.2016	
56	<u>Gujana</u>	22.04.2016	20.05.2016
57	Gwatemala	22.04.2016	
58	<u>Gwinea</u>	22.04.2016	21.09.2016
59	Gwinea Bissau	22.04.2016	
60	Gwinea Równikowa	22.04.2016	
61	Haiti	22.04.2016	
62	Hiszpania	22.04.2016	
63	<u>Honduras</u>	22.04.2016	21.09.2016
64	Indie	22.04.2016	
65	Indonezja	22.04.2016	
66	Iran	22.04.2016	
67	Irlandia	22.04.2016	
68	<u>Islandia</u>	22.04.2016	21.09.2016
69	Izrael	22.04.2016	
70	Jamajka	22.04.2016	
71	Japonia	22.04.2016	
72	Jordania	22.04.2016	
73	Kambodża	22.04.2016	
74	<u>Kamerun</u>	22.04.2016	29.07.2016
75	Kanada	22.04.2016	
76	Katar	22.04.2016	
77	Kazachstan	02.08.2016	
78	Kenia	22.04.2016	
79	<u>Kiribati</u>	22.04.2016	21.09.2016
80	Kirgistan	21.09.2016	
81	Kolumbia	22.04.2016	
82	Komory	22.04.2016	
83	Kongo	22.04.2016	
84	Korea Południowa	22.04.2016	
85	<u>Korea Północna</u>	22.04.2016	01.08.2016
86	Kostaryka	22.04.2016	
87	Kuba	22.04.2016	
88	Kuwejt	22.04.2016	
89	<u>Laos</u>	22.04.2016	07.09.2016
90	Lesotho	22.04.2016	
91	Liban	22.04.2016	
92	Liberia	22.04.2016	
93	Libia	22.04.2016	
94	Liechtenstein	22.04.2016	
95	Litwa	22.04.2016	
96	Luksemburg	22.04.2016	
97	Łotwa	22.04.2016	
98	Macedonia	22.04.2016	
99	<u>Madagaskar</u>	22.04.2016	21.09.2016
100	Malawi	20.09.2016	
101	<u>Malediwy</u>	22.04.2016	22.04.2016
102	Malezja	22.04.2016	
103	Mali	22.04.2016	
104	Malta	22.04.2016	

105	<u>Maroko</u>	22.04.2016	21.09.2016
106	Mauretania	22.04.2016	
107	<u>Mauritius</u>	22.04.2016	22.04.2016
108	<u>Meksyk</u>	22.04.2016	21.09.2016
109	<u>Mikronezja</u>	22.04.2016	15.09.2016
110	Mjanma	22.04.2016	
111	Moładawia	21.09.2016	
112	Monako	22.04.2016	
113	<u>Mongolia</u>	22.04.2016	21.09.2016
114	Mozambik	22.04.2016	
115	<u>Namibia</u>	22.04.2016	21.09.2016
116	<u>Nauru</u>	22.04.2016	22.04.2016
117	Nepal	22.04.2016	
118	Niderlandy	22.04.2016	
119	Niemcy	22.04.2016	
120	<u>Niger</u>	22.04.2016	21.09.2016
121	<u>Norwegia</u>	22.04.2016	20.06.2016
122	Nowa Zelandia	22.04.2016	
123	Oman	22.04.2016	
124	Pakistan	22.04.2016	
125	<u>Palau</u>	22.04.2016	22.04.2016
126	<u>Palestyna</u>	22.04.2016	22.04.2016
127	<u>Panama</u>	22.04.2016	21.09.2016
128	<u>Papua-Nowa Gwinea</u>	22.04.2016	21.09.2016
129	Paragwaj	22.04.2016	
130	<u>Peru</u>	22.04.2016	25.07.2016
131	Polska	22.04.2016	
132	Portugalia	22.04.2016	
133	Republika Południowej Afryki	22.04.2016	
134	Republika Środkowoafrykańska	22.04.2016	
135	Republika Zielonego Przylądka	22.04.2016	
136	Rosja	22.04.2016	
137	Rumunia	22.04.2016	
138	Rwanda	22.04.2016	
139	<u>Saint Kitts i Nevis</u>	22.04.2016	22.04.2016
140	<u>Saint Lucia</u>	22.04.2016	22.04.2016
141	<u>Saint Vincent i Grenadyny</u>	22.04.2016	29.06.2016
142	Salwador	22.04.2016	
143	<u>Samoa</u>	22.04.2016	22.04.2016
144	San Marino	22.04.2016	
145	<u>Senegal</u>	22.04.2016	21.09.2016
146	Serbia	22.04.2016	
147	<u>Seszele</u>	25.04.2016	29.04.2016
148	<u>Singapur</u>	22.04.2016	21.09.2016
149	Słowacja	22.04.2016	
150	Słowenia	22.04.2016	
151	<u>Somalia</u>	22.04.2016	22.04.2016
152	<u>Sri Lanka</u>	22.04.2016	21.09.2016
153	<u>Stany Zjednoczone Ameryki</u>	22.04.2016	03.09.2016
154	<u>Suazi</u>	22.04.2016	21.09.2016
155	Sudan	22.04.2016	
156	Sudan Południowy	22.04.2016	
157	Surinam	22.04.2016	
158	Szwajcaria	22.04.2016	
159	Szwecja	22.04.2016	

160	Tadżykistan	22.04.2016	
161	<u>Tajlandia</u>	22.04.2016	21.09.2016
162	Tanzania	22.04.2016	
163	Timor Wschodni	22.04.2016	
164	Togo	19.09.2016	
165	<u>Tonga</u>	22.04.2016	21.09.2016
166	Trynidad i Tobago	22.04.2016	
167	Tunezja	22.04.2016	
168	Turcja	22.04.2016	
169	<u>Tuvalu</u>	22.04.2016	22.04.2016
170	<u>Uganda</u>	22.04.2016	21.09.2016
171	<u>Ukraina</u>	22.04.2016	19.09.2016
172	Unia Europejska	22.04.2016	
173	Urugwaj	22.04.2016	
174	<u>Vanuatu</u>	22.04.2016	21.09.2016
175	Wenezuela	22.04.2016	
176	Węgry	22.04.2016	
177	Wielka Brytania	22.04.2016	
178	Wietnam	22.04.2016	
179	Włochy	22.04.2016	
180	Wybrzeże Kości Słoniowej	22.04.2016	
181	<u>Wyspy Cooka</u>	24.06.2016	01.09.2016
182	<u>Wyspy Marshalla</u>	22.04.2016	22.04.2016
183	<u>Wyspy Salomona</u>	22.04.2016	21.09.2016
184	Wyspy Świętego Tomasza i Książęca	22.04.2016	
185	Zambia	20.09.2016	
186	Zimbabwe	22.04.2016	
187	<u>Zjednoczone Emiraty Arabskie</u>	22.04.2016	21.09.2016

Warszawa, 26 września 2016 r.

Minister
Spraw Zagranicznych

DPUE.920.1422.2016 /3/KR

Opinia

o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu ustawy o ratyfikacji przyjętego w Paryżu w dniu 12 grudnia 2015 r. Porozumienia paryskiego do Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 19 maja 1992 r., wyrażona przez ministra właściwego do spraw członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej

Projekt ustawy o ratyfikacji jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

z Urzędu Ministra
Spraw Zagranicznych
Renata Szczech
Podsekretarz Stanu

POROZUMIENIE PARYSKIE

**NARODY ZJEDNOCZONE
2015**

Porozumienie paryskie

Strony niniejszego Porozumienia,

Będąc Stronami Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, określanej dalej jako „Konwencja”,

Zgodnie z Platformą Durbańską na rzecz intensyfikacji działań, ustanowioną decyzją 1/CP.17 Konferencji Stron Konwencji na jej siedemnastej sesji,

Realizując cel Konwencji i kierując się jej zasadami, w tym zasadą sprawiedliwości, i zgodnie ze wspólnymi, chociaż zróżnicowanymi, zasadami odpowiedzialności i możliwościami, w świetle różnych uwarunkowań krajowych,

Uznając potrzebę skutecznego i coraz szerszego reagowania na pilne zagrożenie powodowane przez zmiany klimatu na podstawie najlepszej dostępnej wiedzy naukowej,

Uznając również specyficzne potrzeby i specjalne uwarunkowania Stron będących państwami rozwijającymi się, zwłaszcza tych, które są szczególnie narażone na negatywne skutki zmian klimatu, przewidziane w Konwencji,

W pełni uwzględniając specyficzne potrzeby i specjalne sytuacje najslabiej rozwiniętych państw w zakresie finansowania i transferu technologii,

Uznając, że Strony mogą odczuwać skutki nie tylko zmian klimatu, lecz również skutki działań podejmowanych w reakcji na te zmiany,

Podkreślając nieodłączny związek między działaniami podejmowanymi wobec zmian klimatu i w reakcji na nie oraz skutkami zmian klimatu a sprawiedliwym dostępem do zrównoważonego rozwoju i likwidacją ubóstwa,

Uznając podstawowy priorytet zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego i wyeliminowania głodu oraz szczególną podatność systemów produkcji żywności na negatywne skutki zmian klimatu,

Uwzględniając konieczność sprawiedliwej transformacji pracowników oraz tworzenia godnej pracy i wysokiej jakości miejsc pracy, zgodnie z priorytetami rozwoju określonymi na poziomie krajowym,

Przyznając, że zmiany klimatu stanowią wspólny problem ludzkości, Strony, podejmując działania dotyczące zmian klimatu, powinny respektować, promować i uwzględnić swoje odpowiednie zobowiązania dotyczące praw człowieka, prawa do zdrowia, praw ludów rdzennych, społeczności lokalnych, migrantów, dzieci, osób niepełnosprawnych oraz osób w trudnej sytuacji, oraz prawa do rozwoju, a także równość płci, upodmiotowienie kobiet i sprawiedliwość międzypokoleniową,

Uznając znaczenie ochrony i podniesienia efektywności, stosownie do okoliczności, pochłaniaczy i zbiorników gazów cieplarnianych, o których mowa w Konwencji,

Odnotowując znaczenie zapewnienia integralności wszystkich ekosystemów, w tym oceanów, oraz ochrony różnorodności biologicznej, uznawanej przez niektóre kultury za Matkę Ziemię, a także odnotowując znaczenie, jakie dla niektórych ma pojęcie „sprawiedliwości klimatycznej”, kiedy podejmuje się działania dotyczące zmian klimatu,

Potwierdzając znaczenie edukacji, szkolenia, świadomości społecznej, udziału społeczeństwa, powszechnego dostępu do informacji oraz współpracy na wszystkich szczeblach w sprawach, których dotyczy niniejsze Porozumienie,

Uznając znaczenie zaangażowania władz wszystkich szczebli i różnych podmiotów, zgodnie z odpowiednim ustawodawstwem krajowym Stron, w działania mające na celu zapobieganie zmianom klimatu,

Uznając również, że zrównoważony tryb życia i zrównoważone wzorce konsumpcji i produkcji, w zakresie których wiodącą rolę powinny przyjąć Strony będące państwami rozwiniętymi, odgrywają ważną rolę w działaniach dotyczących zmian klimatu,

Uzgodniły, co następuje:

Artykuł 1

Dla celów niniejszego Porozumienia stosuje się definicje zawarte w artykule 1 Konwencji. Ponadto:

- (a) „Konwencja” oznacza Ramową konwencję Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzoną w Nowym Jorku dnia 9 maja 1992 r.;
- (b) „konferencja Stron” oznacza Konferencję Stron Konwencji;
- (c) „Strona” oznacza Stronę niniejszego Porozumienia.

Artykuł 2

1. Wzmacniając wdrażanie Konwencji, w tym jej celu, niniejsze Porozumienie dąży do intensyfikacji globalnej odpowiedzi na zagrożenie związane ze zmianami klimatu, w kontekście zrównoważonego rozwoju i wysiłków na rzecz likwidacji ubóstwa, między innymi poprzez:

- (a) Ograniczenie wzrostu średniej temperatury globalnej do poziomu znacznie niższego niż 2 °C powyżej poziomu przedindustrialnego oraz podejmowanie wysiłków mających na celu ograniczenie wzrostu temperatury do 1,5 °C powyżej poziomu przedindustrialnego, uznając, że to znacząco zmniejszy ryzyka związane ze zmianami klimatu i ich skutki;
- (b) Zwiększenie zdolności do adaptacji do negatywnych skutków zmian klimatu oraz wspieranie odporności na zmiany klimatu i rozwoju związanego z niską emisją gazów cieplarnianych w sposób niezagrażający produkcji żywności; oraz
- (c) Zapewnienie spójności przepływów finansowych ze ścieżką prowadzącą do niskiego poziomu emisji gazów cieplarnianych i rozwoju odpornego na zmiany klimatu.

2. Niniejsze Porozumienie będzie wdrażane w sposób odzwierciedlający zasadę sprawiedliwości i zgodnie ze wspólnymi, chociaż zróżnicowanymi, zasadami odpowiedzialności i możliwościami, w świetle różnych uwarunkowań krajowych.

Artykuł 3

Jako ustalony na poziomie krajowym wkład w globalne działania w reakcji na zmiany klimatu, wszystkie Strony mają podjąć i zakomunikować ambitne działania określone w artykułach 4, 7, 9, 10, 11 i 13 z myślą o osiągnięciu celu niniejszego Porozumienia, określonego w artykule 2. Wysiłki Stron mają zwiększać się z upływem czasu, przy czym uznaje się potrzebę wsparcia Stron będących państwami rozwijającymi się, żeby zapewnić skuteczne wdrażanie niniejszego Porozumienia.

Artykuł 4

1. Żeby osiągnąć długoterminowy cel dotyczący temperatury, określony w artykule 2, Strony zamierzają osiągnąć możliwie jak najszybciej najwyższy globalny poziom emisji gazów cieplarnianych, uznając, że osiągnięcie najwyższego poziomu wymaga dłuższego czasu dla Stron będących państwami rozwijającymi się, a następnie dokonać szybkiej redukcji, zgodnie z najlepszą dostępną wiedzą naukową, tak aby osiągnąć równowagę między antropogenicznymi emisjami gazów cieplarnianych pochodzącymi ze źródeł i usuwaniem przez pochłaniacze w drugiej połowie obecnego wieku, zgodnie z zasadą sprawiedliwości i w kontekście zrównoważonego rozwoju i wysiłków mających na celu likwidację ubóstwa.
2. Każda ze Stron opracowuje, komunikuje i utrzymuje kolejne wkłady ustalone na poziomie krajowym, jakie zamierza zrealizować. Strony podejmują krajowe działania na rzecz łagodzenia zmian klimatu, aby zrealizować cele tych wkładów.
3. Każdy kolejny wkład Strony ustalony na poziomie krajowym będzie większy niż wówczas aktualny wkład ustalony na poziomie krajowym i będzie wyrażać jej najwyższy możliwy poziom ambicji, odzwierciedlając wspólne, chociaż zróżnicowane, zasady odpowiedzialności i możliwości, w świetle różnych uwarunkowań krajowych.
4. Strony będące państwami rozwiniętymi powinny w dalszym ciągu przewodzić, przyjmując absolutne cele redukcji emisji gazów cieplarnianych obejmujące całość gospodarki. Strony będące państwami rozwijającymi się powinny w dalszym ciągu zwiększać swoje wysiłki na rzecz łagodzenia zmian klimatu, a także zachęca się je do przechodzenia z czasem do celów redukcji lub ograniczenia emisji gazów cieplarnianych obejmujących całość gospodarki, w świetle różnych uwarunkowań krajowych.
5. Wsparcie na wdrożenie niniejszego artykułu zapewnia się Stronom będącym państwami rozwijającymi się, zgodnie z artykułami 9, 10 i 11, i uznaje się, że zwiększone wsparcie dla Stron będących państwami rozwijającymi się pozwoli na podjęcie przez nie bardziej ambitnych działań.
6. Strony będące najślabiej rozwiniętymi państwami i małymi wyspiarskimi państwami rozwijającymi się mogą opracować i zakomunikować strategie, plany i działania mające na celu niskoemisyjny rozwój, odzwierciedlające ich specjalne uwarunkowania.
7. Dodatkowe korzyści w zakresie łagodzenia zmian klimatu wynikające z działań adaptacyjnych lub planów dywersyfikacji gospodarczej mogą być wkładem do efektów działań na rzecz łagodzenia zmian klimatu w rozumieniu niniejszego artykułu.

8. Komunikując swój wkład ustalony na poziomie krajowym, wszystkie Strony przekazują informacje niezbędne dla zapewnienia jasności, przejrzystości i zrozumienia, zgodnie z decyzją 1/CP.21 i wszelkimi odnośnymi decyzjami Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia.
9. Każda ze Stron co pięć lat komunikuje wkład ustalony na poziomie krajowym, zgodnie z decyzją 1/CP.21 i wszelkimi odnośnymi decyzjami Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia, będąc poinformowaną o wynikach globalnego przeglądu, o którym mowa w artykule 14.
10. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia rozważy na swojej pierwszej sesji wspólne ramy czasowe dla wkładów ustalonych na poziomie krajowym.
11. Strona może w dowolnym czasie zmienić swój wkład ustalony na poziomie krajowym w celu podniesienia swojego poziomu ambicji, zgodnie z wytycznymi przyjętymi przez Konferencję Stron służącą jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia.
12. Zakomunikowane przez Strony wkłady ustalone na poziomie krajowym są zapisywane w publicznym rejestrze prowadzonym przez sekretariat.
13. Strony rozliczają się ze swojego wkładu ustalonego na poziomie krajowym. Rozliczając antropogeniczne emisje i ich usuwanie odpowiadające ich wkładowi ustalonemu na poziomie krajowym, Strony promują integralność środowiskową, przejrzystość, dokładność, kompletność, porównywalność i spójność oraz zapewniają zapobieganie podwójnemu liczeniu, zgodnie z wytycznymi przyjętymi przez Konferencję Stron służącą jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia.
14. W kontekście swojego wkładu ustalonego na poziomie krajowym, uznając i realizując działania mające na celu łagodzenie zmian klimatu w odniesieniu do antropogenicznych emisji i ich usuwania, Strony powinny uwzględnić, stosownie do okoliczności, istniejące metody i wytyczne wynikające z Konwencji, w świetle postanowień ustępu 13 niniejszego artykułu.
15. Realizując niniejsze Porozumienie, Strony uwzględniają problemy Stron, których gospodarka w największym stopniu odczuwa skutki działań mających na celu przeciwdziałanie zmianom klimatu, w szczególności Stron będących państwami rozwijającymi się.
16. Strony, w tym regionalne organizacje integracji gospodarczej i ich państwa członkowskie, które zawarły porozumienie w sprawie podjęcia wspólnych działań na mocy ustępu 2 niniejszego artykułu, powiadamiają sekretariat o warunkach tego porozumienia, w tym o poziomie emisji przyznanym każdej Stronie w odpowiednim okresie czasu, kiedy komunikują swoje wkłady ustalone na poziomie krajowym. Z kolei sekretariat powiadamia Strony i sygnatariuszy Konwencji o warunkach tego porozumienia.
17. Każda ze stron takiego porozumienia jest odpowiedzialna za swój poziom emisji, określony w porozumieniu, o którym mowa w ustępie 16 niniejszego artykułu, zgodnie z ustępami 13 i 14 niniejszego artykułu oraz artykułami 13 i 15.

18. Jeżeli Strony podejmujące wspólne działania czynią to w ramach regionalnej organizacji integracji gospodarczej, która sama jest Stroną niniejszego Porozumienia, i razem z nią, każde państwo członkowskie tej regionalnej organizacji integracji gospodarczej, indywidualnie i razem z regionalną organizacją integracji gospodarczej, jest odpowiedzialne za swój poziom emisji, określony w porozumieniu zakomunikowanym na mocy ustępu 16 niniejszego artykułu, zgodnie z ustępami 13 i 14 niniejszego artykułu oraz artykułami 13 i 15.

19. Wszystkie Strony powinny dążyć do sformułowania i zakomunikowania długoterminowych strategii rozwoju niskoemisyjnego, uwzględniając artykuł 2, biorąc pod uwagę ich wspólne, chociaż zróżnicowane zasady odpowiedzialności i możliwości, w świetle różnych uwarunkowań krajowych.

Artykuł 5

1. Strony powinny podjąć działania mające na celu ochronę i podniesienie efektywności, stosownie do okoliczności, pochłaniaczy i zbiorników gazów cieplarnianych, o których mowa w artykule 4 ustęp 1 litera (d) Konwencji, w tym lasów.

2. Strony zachęca się do podejmowania działań mających na celu wdrażanie i wsparcie, w tym poprzez płatności zależne od efektów, istniejących ram, określonych w odpowiednich wytycznych i decyzjach już uzgodnionych w ramach Konwencji, odnoszących się do: rozwiązań na poziomie polityki i pozytywnych zachęt dla działań mających na celu zmniejszenie emisji z wylesiania i degradacji lasów, oraz roli ochrony przyrody, zrównoważonej gospodarki leśnej i zwiększenia zasobów węgla pierwiastkowego w lasach w krajach rozwijających się; a także alternatywnych rozwiązań na poziomie polityki, takich jak wspólne rozwiązania w zakresie łagodzenia zmian klimatu i adaptacji dla integralnej, zrównoważonej gospodarki leśnej, jednocześnie potwierdzając znaczenie tworzenia zachęt, stosownie do okoliczności, dla korzyści niezwiązanych z węglem pierwiastkowym, jakie przynoszą takie rozwiązania.

Artykuł 6

1. Strony uznają, że niektóre Strony decydują się prowadzić dobrowolną współpracę we wdrażaniu swojego wkładu ustalonego na poziomie krajowym, tak żeby mogły przyjąć bardziej ambitny poziom swoich działań w zakresie łagodzenia zmian klimatu i adaptacji oraz promować zrównoważony rozwój i integralność środowiskową.

2. Stosując na zasadzie dobrowolności, oparte na współpracy rozwiązania, obejmujące wykorzystanie międzynarodowych transferów efektów działań na rzecz łagodzenia zmian klimatu do wkładów ustalonych na poziomie krajowym, Strony promują zrównoważony rozwój oraz zapewniają integralność środowiskową i przejrzystość, między innymi w zakresie zarządzania, a także prowadzą wiarygodne rozliczanie, żeby zapewnić między innymi zapobieganie podwójnemu liczeniu, zgodnie z wytycznymi przyjętymi przez Konferencję Stron służącą jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia.

3. Wykorzystanie międzynarodowych transferów efektów działań na rzecz łagodzenia zmian klimatu w celu realizacji wkładów ustalonych na poziomie krajowym w ramach niniejszego Porozumienia jest dobrowolne i zatwierdzone przez uczestniczące w nim Strony.

4. Niniejszym ustanawia się mechanizm mający przyczynić się do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych i wsparcia zrównoważonego rozwoju pod kierownictwem i zgodnie z wytycznymi Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia, który Strony mogą dobrowolnie wykorzystywać. Nadzoruje go organ wyznaczony przez Konferencję Stron służącą jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia, i ma on na celu:

(a) promowanie zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych i jednocześnie wsparcie zrównoważonego rozwoju;

(b) tworzenie zachęt dla udziału podmiotów publicznych i prywatnych upoważnionych przez daną Stronę w zmniejszaniu emisji gazów cieplarnianych oraz jego ułatwianie;

(c) przyczynienie się do redukcji poziomu emisji w Stronie będącej gospodarzem projektu, która odniesie korzyści z działań na rzecz łagodzenia zmian klimatu przynoszących redukcje emisji, które może również wykorzystać inna Strona w celu realizacji swojego wkładu ustalonego na poziomie krajowym; oraz

(d) osiągnięcie ogólnego zmniejszenia globalnej emisji.

5. Redukcje emisji wynikające z mechanizmu, o którym mowa w ustępie 4 niniejszego artykułu, nie mogą być wykorzystane do wykazania realizacji wkładu ustalonego na poziomie krajowym Strony będącej gospodarzem projektu, jeżeli inna Strona wykorzystwała je do wykazania realizacji swojego wkładu ustalonego na poziomie krajowym.

6. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia zapewnia wykorzystanie części przychodów z działań w ramach mechanizmu, o którym mowa w ustępie 4 niniejszego artykułu, w celu pokrycia wydatków administracyjnych oraz udzielenia pomocy Stronom będącym państwami rozwijającymi się, które są szczególnie narażone na negatywne skutki zmian klimatu, w pokryciu kosztów adaptacji.

7. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia przyjmie na swojej pierwszej sesji zasady, tryb i procedury dla mechanizmu, o którym mowa w ustępie 4 niniejszego artykułu.

8. Strony uznają znaczenie zintegrowanych, całościowych i zrównoważonych rozwiązań nierynkowych, dostępnych dla Stron w celu pomocy we wdrażaniu ich wkładów ustalonych na poziomie krajowym, w kontekście zrównoważonego rozwoju i likwidacji ubóstwa, w sposób skoordynowany i efektywny, między innymi poprzez łagodzenie zmian klimatu, adaptację, finansowanie, transfer technologii i budowanie potencjału, stosownie do okoliczności. Rozwiązania te mają na celu:

(a) promowanie ambicji w zakresie łagodzenia zmian klimatu i adaptacji;

(b) zwiększenie udziału sektora publicznego i prywatnego we wdrażaniu wkładu ustalonego na poziomie krajowym; oraz

(c) stworzenie możliwości koordynowania wszystkich instrumentów i odpowiednich rozwiązań instytucjonalnych.

9. Niniejszym określa się ramy dla rozwiązań nierynkowych w zakresie zrównoważonego rozwoju w celu promowania rozwiązań nierynkowych, o których mowa w ustępie 8 niniejszego artykułu.

Artykuł 7

1. Strony niniejszym ustanawiają globalny cel w zakresie adaptacji, polegający na zwiększeniu zdolności do adaptacji, wzmocnieniu odporności i zmniejszeniu podatności na zmiany klimatu, mając na względzie przyczynienie się do zrównoważonego rozwoju i zapewnienie wystarczających działań w zakresie adaptacji, w kontekście celu dotyczącego temperatury, o którym mowa w artykule 2.

2. Strony uznają, że adaptacja stanowi globalne wyzwanie, przed którym stoją wszyscy, mające wymiar lokalny, niższy niż krajowy, krajowy, regionalny i międzynarodowy, oraz że jest to kluczowy element długoterminowej globalnej odpowiedzi na zmiany klimatu i że wnosi do niej wkład, w celu ochrony ludzi, środków utrzymania i ekosystemów, biorąc pod uwagę pilne, bezpośrednie potrzeby Stron będących państwami rozwijającymi się, które są szczególnie narażone na negatywne skutki zmian klimatu.

3. Wysiłki adaptacyjne Stron będących państwami rozwijającymi się zostaną uznane w trybie, który określi na swojej pierwszej sesji Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia.

4. Strony uznają, że aktualna potrzeba adaptacji jest znacząca i że wyższy poziom wysiłków na rzecz łagodzenia zmian klimatu może zmniejszyć potrzebę dodatkowych wysiłków w zakresie adaptacji oraz że większe potrzeby w zakresie adaptacji mogą wiązać się z większymi kosztami adaptacji.

5. Strony przyznają, że w działaniach w zakresie adaptacji należy stosować rozwiązania inicjowane przez kraje, uwzględniające równość płci, oparte na uczestnictwie i w pełni przejrzyste, z uwzględnieniem narażonych grup, społeczności i ekosystemów, i że powinny one opierać się na najlepszej dostępnej wiedzy naukowej oraz, stosownie do okoliczności, na wiedzy tradycyjnej, wiedzy ludów rdzennych i lokalnych systemach wiedzy oraz nimi się kierować, mając na względzie włączenie adaptacji do odpowiednich polityk i działań społeczno-gospodarczych i środowiskowych, stosownie do okoliczności.

6. Strony uznają znaczenie wsparcia dla działań adaptacyjnych i międzynarodowej współpracy w tym zakresie oraz znaczenie uwzględnienia potrzeb Stron będących państwami rozwijającymi się, zwłaszcza tych, które są szczególnie narażone na negatywne skutki zmian klimatu.

7. Strony powinny wzmocnić swoją współpracę mającą na celu intensyfikację działań w zakresie adaptacji, uwzględniając ramy działań adaptacyjnych z Cancun, między innymi w odniesieniu do:

(a) dzielenia się informacjami, dobrymi praktykami, doświadczeniami i wnioskami na przyszłość, w tym, stosownie do okoliczności, w zakresie, w jakim są one związane z nauką, planowaniem, politykami i realizacją działań adaptacyjnych;

(b) wzmocnienia rozwiązań instytucjonalnych, w tym rozwiązań w ramach Konwencji, które służą realizacji tego Porozumienia, w celu wsparcia syntezy odpowiednich informacji i wiedzy, a także zapewnienia Stronom wsparcia technicznego i wytycznych;

(c) wzmocnienia wiedzy naukowej dotyczącej klimatu, w tym badań, systematycznych obserwacji systemu klimatycznego i systemów wczesnego ostrzegania, w sposób zapewniający informacje służbom klimatycznym i wspomagający podejmowanie decyzji;

(d) udzielania pomocy Stronom będącym państwami rozwijającymi się w identyfikacji skutecznych praktyk adaptacyjnych, potrzeb w zakresie adaptacji, priorytetów, udzielonego i otrzymanego wsparcia dla działań i wysiłków adaptacyjnych oraz wyzwań i luk, w sposób zachęcający do stosowania dobrych praktyk; oraz

(e) poprawy efektywności i trwałości działań adaptacyjnych.

8. Zachęca się wyspecjalizowane organizacje i agencje Organizacji Narodów Zjednoczonych do wspierania wysiłków Stron mających na celu realizację działań, o których mowa w ustępie 7 niniejszego artykułu, biorąc pod uwagę postanowienia ustępu 5 niniejszego artykułu.

9. Stosownie do okoliczności, każda ze Stron podejmuje procesy planowania adaptacji i wdrażania działań, w tym opracowywanie lub rozszerzanie odpowiednich planów, polityk lub wkładów, które mogą obejmować:

(a) realizację działań, przedsięwzięć lub wysiłków adaptacyjnych;

(b) proces formułowania i wdrażania krajowych planów adaptacji;

(c) ocenę skutków zmian klimatu i narażenia na nie, mając na względzie określenie działań ustalanych na poziomie krajowym, z uwzględnieniem narażonych osób, miejsc i ekosystemów;

(d) monitoring i ocenę planów, polityk, programów i działań adaptacyjnych oraz uczenie się na ich podstawie; oraz

(e) budowanie odporności systemów społeczno-gospodarczych i ekologicznych, między innymi poprzez dywersyfikację gospodarczą i zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi.

10. Każda ze Stron powinna, stosownie do okoliczności, przedłożyć i okresowo aktualizować komunikat w sprawie adaptacji, który może obejmować jej priorytety, potrzeby w zakresie wdrażania i wsparcia, plany i działania, bez tworzenia dodatkowych obciążeń dla Stron będących państwami rozwijającymi się.

11. Komunikat w sprawie adaptacji, o którym mowa w ustępie 10 niniejszego artykułu, jest, stosownie do okoliczności, przedkładany i okresowo aktualizowany jako element innych raportów lub dokumentów albo w powiązaniu z nimi, w tym krajowego planu adaptacji, wkładu ustalonego na poziomie krajowym, o którym mowa w artykule 4 ustęp 2, lub raportu krajowego.

12. Komunikaty w sprawie adaptacji, o których mowa w ustępie 10 niniejszego artykułu, są zapisywane w publicznym rejestrze prowadzonym przez sekretariat.

13. Ciągłe i zwiększone wsparcie międzynarodowe na wdrożenie ustępów 7, 9, 10 i 11 niniejszego artykułu zapewnia się Stronom będącym państwami rozwijającymi się, zgodnie z postanowieniami artykułów 9, 10 i 11.

14. Globalny przegląd, o którym mowa w artykule 14, między innymi:

(a) uznaje wysiłki adaptacyjne Stron będących państwami rozwijającymi się;

(b) wzmacnia realizację działań adaptacyjnych, biorąc pod uwagę komunikat w sprawie adaptacji, o którym mowa w ustępie 10 niniejszego artykułu;

(c) dokonuje oceny stosowności i skuteczności adaptacji i wsparcia udzielonego na rzecz adaptacji; oraz

(d) dokonuje oceny ogólnego postępu w realizacji globalnego celu dotyczącego adaptacji, o którym mowa w ustępie 1 niniejszego artykułu.

Artykuł 8

1. Strony uznają znaczenie zapobiegania, ograniczania i usuwania strat i szkód związanych z negatywnymi skutkami zmian klimatu, w tym ekstremalnymi zdarzeniami meteorologicznymi i zdarzeniami o powolnym przebiegu, oraz rolę zrównoważonego rozwoju w zmniejszaniu ryzyka strat i szkód.

2. Warszawski Międzynarodowy Mechanizm Strat i Szkód Związanych ze Skutkami Zmian Klimatu podlega kierownictwu i wytycznym Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia, oraz może być rozszerzony i wzmocniony, zgodnie z decyzją Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia.

3. Strony powinny poszerzyć zakres zrozumienia, działań i wsparcia, między innymi poprzez Warszawski Międzynarodowy Mechanizm, stosownie do okoliczności, w sposób je ułatwiający i oparty na współpracy, w odniesieniu do strat i szkód związanych z negatywnymi skutkami zmian klimatu.

4. Z tego powodu, obszary współpracy i ułatwiania poszerzenia zakresu zrozumienia, działań i wsparcia mogą obejmować:

- (a) systemy wczesnego ostrzegania;
- (b) gotowość do reagowania na nadzwyczajne zagrożenia;
- (c) zdarzenia o powolnym przebiegu;
- (d) zdarzenia, które mogą powodować nieodwracalne i stałe straty i szkody;
- (e) kompleksową ocenę ryzyka i zarządzanie nim;
- (f) ubezpieczenia od ryzyka, dzielenie się ryzykiem klimatycznym i inne rozwiązania ubezpieczeniowe;
- (g) straty pozaekonomiczne; oraz
- (h) odporność na zmiany klimatu społeczności, środków utrzymania i ekosystemów.

5. Warszawski Międzynarodowy Mechanizm współpracuje z istniejącymi organami i grupami ekspertów działającymi w ramach Porozumienia oraz odpowiednimi organizacjami i ciałami eksperckimi działającymi poza ramami Porozumienia.

Artykuł 9

1. Strony będące państwami rozwiniętymi dostarczają środków finansowych, żeby pomóc Stronom będącym państwami rozwijającymi się zarówno w łagodzeniu zmian klimatu, jak i w adaptacji, kontynuując wypełnianie istniejących zobowiązań w ramach Konwencji.

2. Zachęca się pozostałe Strony do dobrowolnego udzielania takiego wsparcia lub kontynuacji jego udzielania.

3. W ramach wysiłków globalnych Strony będące państwami rozwiniętymi powinny w dalszym ciągu odgrywać wiodącą rolę w mobilizowaniu, z różnych źródeł i przy użyciu różnych instrumentów i kanałów, środków finansowych przeznaczonych na kwestie związane ze zmianami klimatu, odnotowując istotną rolę funduszy publicznych, poprzez różnorodne działania, w tym wspieranie zainicjowanych przez kraje strategii, i biorąc pod uwagę potrzeby i priorytety Stron będących państwami rozwijającymi się. Taka mobilizacja środków finansowych przeznaczonych na kwestie związane ze zmianami klimatu powinna wykraczać poza wcześniejsze wysiłki.

4. Dostarczanie zwiększonych środków finansowych powinno dążyć do osiągnięcia równowagi między adaptacją do zmian klimatu i łagodzeniem zmian klimatu, z uwzględnieniem zainicjowanych przez kraje strategii, a także potrzeb i priorytetów Stron będących państwami rozwijającymi się, zwłaszcza tych, które są szczególnie narażone na negatywne skutki zmian klimatu i mają znacząco ograniczony potencjał, takich jak Strony będące najslabiej rozwiniętymi państwami i małymi wyspiarskimi państwami rozwijającymi się, biorąc pod uwagę potrzebę dostępu do środków na adaptację będących środkami publicznymi i opartymi o dotacje.

5. Strony będące państwami rozwiniętymi co dwa lata komunikują wstępne informacje ilościowe i jakościowe dotyczące odpowiednio ustępów 1 i 3 niniejszego artykułu, w tym prognozowanego poziomu publicznych środków finansowych, które mają być przekazane Stronom będącym państwami rozwijającymi się, jeżeli takie informacje są dostępne. Zachęca się inne Strony do dobrowolnego komunikowania co dwa lata takich informacji.

6. Globalny przegląd, o którym mowa w artykule 14, uwzględnia odpowiednie informacje dotyczące wysiłków w odniesieniu do środków finansowych przeznaczonych na kwestie związane ze zmianami klimatu przekazane przez Strony będące państwami rozwiniętymi lub organy Porozumienia.

7. Strony będące państwami rozwiniętymi przekazują co dwa lata przejrzyste i spójne informacje dotyczące wsparcia dla Stron będących państwami rozwijającymi się, przekazanego i mobilizowanego poprzez interwencje publiczne, zgodnie z trybem, procedurami i wytycznymi, które ma przyjąć na swojej pierwszej sesji Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia, zgodnie z postanowieniem artykułu 13 ustęp 13. Zachęca się też pozostałe Strony do podjęcia takich działań.

8. Mechanizm Finansowy Konwencji, w tym jednostki którym powierzono zapewnienie jego funkcjonowania, służy jako mechanizm finansowy niniejszego Porozumienia.

9. Instytucje służące realizacji niniejszego Porozumienia, w tym jednostki którym powierzono zapewnienie funkcjonowania Mechanizmu Finansowego Konwencji, dążą do zapewnienia efektywnego dostępu do środków finansowych poprzez uproszczone procedury zatwierdzania i większe wsparcie dla gotowości dla Stron będących państwami rozwijającymi się, zwłaszcza dla najslabiej rozwiniętych państw oraz małych wyspiarskich państw rozwijających się, w kontekście ich krajowych strategii i planów związanych z klimatem.

Artykuł 10

1. Strony podzielają długoterminową wizję dotyczącą znaczenia pełnej realizacji rozwoju i transferu technologii dla poprawy odporności na zmiany klimatu i zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych.

2. Odnotowując znaczenie technologii dla wdrożenia działań na rzecz łagodzenia zmian klimatu i adaptacji w ramach niniejszego Porozumienia i uznając obecne działania mające na celu zastosowanie i upowszechnianie istniejących technologii, Strony wzmacniają działania w ramach współpracy w zakresie rozwoju i transferu technologii.
3. Ustanowiony na mocy Konwencji Mechanizm Technologiczny służy do realizacji niniejszego Porozumienia.
4. Ustanawia się niniejszym ramy technologiczne dla zapewnienia ogólnych wytycznych dla działania Mechanizmu Technologicznego w zakresie promowania i ułatwiania intensyfikacji działań na rzecz rozwoju i transferu technologii w celu wsparcia wdrażania niniejszego Porozumienia, dążąc do realizacji długoterminowej wizji, o której mowa w ustępie 1 niniejszego artykułu.
5. Przyspieszenie innowacji, zachęcanie do nich i ich umożliwianie ma krytyczne znaczenie dla efektywnego, długoterminowego globalnego reagowania na zmiany klimatu oraz promowania wzrostu gospodarczego i zrównoważonego rozwoju. Stosownie do okoliczności, wysiłki te są wspierane, między innymi przez Mechanizm Technologiczny oraz środkami finansowymi przez Mechanizm Finansowy Konwencji, przeznaczonymi na oparte na współpracy rozwiązania w zakresie badań i rozwoju i ułatwiającymi dostęp do technologii Stronom będącym państwami rozwijającymi się, w szczególności we wczesnych etapach cyklu technologicznego.
6. Wsparcie, w tym wsparcie finansowe, zapewnia się Stronom będącym państwami rozwijającymi się, na wdrożenie niniejszego artykułu, w tym na wzmocnienie współpracy w zakresie rozwoju i transferu technologii w różnych etapach cyklu technologicznego, mając na względzie osiągnięcie równowagi między wsparciem dla łagodzenia zmian klimatu i adaptacji. Globalny przegląd, o którym mowa w artykule 14, uwzględni dostępne informacje dotyczące wysiłków mających na celu wsparcie rozwoju i transferu technologii na rzecz Stron będących państwami rozwijającymi się.

Artykuł 11

1. Budowanie potencjału w ramach niniejszego Porozumienia powinno zwiększyć potencjał i zdolność Stron będących państwami rozwijającymi się, w szczególności państw mających najmniej potencjał, takich jak najslabiej rozwinięte państwa, i tych, które są szczególnie narażone na negatywne skutki zmian klimatu, takich jak małe wyspiarskie państwa rozwijające się, do podjęcia skutecznych działań dotyczących zmian klimatu, w tym między innymi do wdrażania działań w zakresie adaptacji i łagodzenia zmian klimatu, a także powinno ułatwiać rozwój, upowszechnianie i zastosowanie technologii, dostęp do środków finansowych przeznaczonych na kwestie związane ze zmianami klimatu, odpowiednie aspekty edukacji, szkoleń i świadomości społecznej oraz przejrzyste ogłaszanie dokładnych informacji we właściwym czasie.
2. Budowanie potencjału powinno wynikać z sytuacji danego państwa, być oparte na potrzebach krajowych i na nie reagować, a także przyczyniać się do przyjęcia odpowiedzialności za siebie przez Strony, w szczególności w odniesieniu do Stron będących państwami rozwijającymi się, w tym na poziomie krajowym, niższym niż krajowy i lokalnym. W budowaniu potencjału należy kierować się wyciągniętymi wnioskami, między innymi z działań mających na celu budowanie potencjału w ramach Konwencji, i powinien to być efektywny, iteracyjny proces, oparty na uczestnictwie, horyzontalny i uwzględniający potrzeby różnych płci.

3. Wszystkie Strony powinny współpracować w celu zwiększenia zdolności Stron będących państwami rozwijającymi się do wdrażania niniejszego Porozumienia. Strony będące państwami rozwiniętymi powinny zwiększyć wsparcie dla działań budujących potencjał w Stronach będących państwami rozwijającymi się.

4. Wszystkie Strony zwiększające zdolność Stron będących państwami rozwijającymi się do wdrażania niniejszego Porozumienia, w tym w ramach rozwiązań regionalnych, dwustronnych i wielostronnych, regularnie komunikują informacje o tych działaniach lub środkach mających na celu budowanie potencjału. Strony będące państwami rozwijającymi się powinny regularnie komunikować postępy dokonane w realizacji planów, polityk, działań lub środków budowania potencjału, mających na celu wdrożenie niniejszego Porozumienia.

5. Działania mające na celu budowanie potencjału są wzmacniane poprzez odpowiednie rozwiązania instytucjonalne mające wspierać wdrażanie niniejszego Porozumienia, w tym odpowiednie rozwiązania instytucjonalne ustanowione w ramach Konwencji, które służą wdrożeniu niniejszego Porozumienia. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia na swojej pierwszej sesji rozważy i przyjmie decyzję w sprawie wstępnych rozwiązań instytucjonalnych dla budowania potencjału.

Artykuł 12

Strony współpracują podejmując, stosownie do okoliczności, działania w celu rozszerzenia edukacji, szkoleń, świadomości społecznej, udziału społeczeństwa i powszechnego dostępu do informacji dotyczącej zmian klimatu, uznając znaczenie tych kroków dla intensyfikacji działań w ramach niniejszego Porozumienia.

Artykuł 13

1. Żeby budować wzajemne zaufanie i pewność oraz promować efektywne wdrażanie, niniejszym ustanawia się wzmocnione ramy przejrzystości dla działań i wsparcia, charakteryzujące się elastycznością, uwzględniające różny potencjał Stron i czerpiące ze zbiorowych doświadczeń.

2. Ramy przejrzystości zapewniają elastyczność wdrażania postanowień niniejszego artykułu wobec tych Stron będących państwami rozwijającymi się, które tego potrzebują w świetle swojego potencjału. Tryb, procedury i wytyczne, o których mowa w ustępie 13 niniejszego artykułu, odzwierciedlają taką elastyczność.

3. Ramy przejrzystości opierają się na rozwiązaniach dotyczących przejrzystości w ramach Konwencji i je wzmacniają, uznając specjalne uwarunkowania najsłabiej rozwiniętych państw i małych wyspiarskich państw rozwijających się, a także są wdrażane w sposób wspomagający, nieinwazyjny, nieprzewidujący sankcji, szanujący suwerenność krajów, bez nakładania nadmiernego obciążenia na Strony.

4. Rozwiązania dotyczące przejrzystości w ramach Konwencji, w tym raporty krajowe, raporty dwuroczne i dwuroczne raporty aktualizacyjne, międzynarodowa ocena i przegląd oraz międzynarodowe konsultacje i analiza, stanowią część doświadczeń wykorzystywanych przy opracowywaniu trybu, procedur i wytycznych na mocy ustępu 13 niniejszego artykułu.

5. Celem ram przejrzystości działań jest zapewnienie jasnego zrozumienia działań dotyczących zmian klimatu w świetle celu Konwencji, określonego w jej artykule 2, w tym jasności i śledzenia postępu w realizacji indywidualnych wkładów ustalonych na poziomie krajowym Stron na podstawie artykułu 4, i działań adaptacyjnych Stron na podstawie artykułu 7, w tym dobrych praktyk, priorytetów, potrzeb i luk, w celu dostarczenia informacji na potrzeby globalnego przeglądu na podstawie artykułu 14.
6. Celem ram przejrzystości wsparcia jest zapewnienie jasności w sprawie wsparcia udzielanego i uzyskiwanego przez odpowiednie poszczególne Strony w kontekście działań dotyczących zmian klimatu na mocy artykułów 4, 7, 9, 10 i 11 oraz, w możliwym zakresie, zapewnienie pełnego przeglądu łącznego udzielonego wsparcia finansowego, w celu dostarczenia informacji na potrzeby globalnego przeglądu na podstawie artykułu 14.
7. Każda ze Stron regularnie dostarcza następujących informacji:
 - (a) raport krajowy z inwentaryzacji antropogenicznych emisji gazów cieplarnianych pochodzących ze źródeł i usuwania przez pochłaniacze, opracowany z zastosowaniem metodologii dobrych praktyk zatwierdzonych przez Międzyrządowy Panel do spraw Zmian Klimatu i uzgodnionych przez Konferencję Stron służącą jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia; oraz
 - (b) informacji niezbędnych do śledzenia postępu we wdrażaniu i realizacji jej wkładu ustalonego na poziomie krajowym na mocy artykułu 4.
8. Każda ze Stron powinna również dostarczyć informacji dotyczących skutków zmian klimatu i adaptacji na podstawie artykułu 7, stosownie do okoliczności.
9. Strony będące państwami rozwiniętymi dostarczają, zaś pozostałe Strony dostarczające wsparcia finansowego powinny dostarczyć, informacji dotyczących wsparcia finansowego oraz wsparcia w zakresie transferu technologii i budowania potencjału, udzielonego na podstawie artykułów 9, 10 i 11 Stronom będącym państwami rozwijającymi się.
10. Strony będące państwami rozwijającymi się powinny dostarczyć informacji dotyczących wsparcia finansowego oraz w zakresie transferu technologii i budowania potencjału potrzebnego i otrzymanego na podstawie artykułów 9, 10 i 11.
11. Informacje przedłożone przez każdą Stronę na podstawie ustępów 7 i 9 niniejszego artykułu poddaje się przeglądowi przez ekspertów technicznych, zgodnie z decyzją 1/CP.21. W odniesieniu do tych Stron będących państwami rozwijającymi się, które tego potrzebują w związku z ich potencjałem, proces przeglądu obejmuje pomoc w ustaleniu potrzeb w zakresie budowania potencjału. Ponadto, każda ze Stron uczestniczy w wielostronnej, mającej ułatwić działania ocenie postępu w wysiłkach na podstawie artykułu 9 i, odpowiednio, wdrażania i realizacji jej wkładu ustalonego na poziomie krajowym.

12. Przegląd dokonany przez ekspertów technicznych na podstawie niniejszego ustępu obejmuje ocenę wsparcia udzielonego Stronie, jeżeli jest to stosowne, oraz wdrażania i realizacji jej wkładu ustalonego na poziomie krajowym. W przeglądzie ustala się również obszary usprawnień w odniesieniu do Strony i przeprowadza się ocenę zgodności informacji z trybem, procedurami i wytycznymi, o których mowa w ustępie 13 niniejszego artykułu, biorąc pod uwagę elastyczność zapewnioną Stronie na podstawie ustępu 2 niniejszego artykułu. W przeglądzie szczególną uwagę poświęca się krajowemu potencjałowi i uwarunkowaniom Stron będących państwami rozwijającymi się.

13. W oparciu o doświadczenia związane z rozwiązaniami dotyczącymi przejrzystości w ramach Konwencji i rozwijając postanowienia niniejszego artykułu, Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia przyjmie na swojej pierwszej sesji wspólny tryb, procedury i wytyczne, stosownie do okoliczności, dotyczące przejrzystości działań i wsparcia.

14. Państwom rozwijającym się zapewnia się wsparcie na wdrożenie niniejszego artykułu.

15. Ciągłe wsparcie na budowanie potencjału w zakresie przejrzystości zapewnia się również Stronom będącym państwami rozwijającymi się.

Artykuł 14

1. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia dokonuje okresowego przeglądu wdrażania niniejszego Porozumienia w celu oceny zbiorczego postępu w realizacji niniejszego Porozumienia i jego celów długoterminowych (określanego jako „globalny przegląd”). Dokonuje go w sposób kompleksowy i ułatwiający działania, uwzględniając łagodzenie zmian klimatu, adaptację oraz środki wdrażania i wsparcia, a także zgodnie z zasadą sprawiedliwości i najlepszą dostępną wiedzą naukową.

2. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia dokona swojego pierwszego globalnego przeglądu w 2023 roku, a następnie co pięć lat, chyba że Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia zadecyduje inaczej.

3. Wynik globalnego przeglądu stanowi informację dla Stron w procesie aktualizowania i wzmocnienia, w sposób ustalony na poziomie krajowym, swoich działań i wsparcia, zgodnie z odpowiednimi postanowieniami niniejszego Porozumienia, oraz w procesie wzmocnienia współpracy międzynarodowej w zakresie działań dotyczących klimatu.

Artykuł 15

1. Niniejszym ustanawia się mechanizm mający ułatwiać wdrażanie niniejszego Porozumienia i promować przestrzeganie jego postanowień.

2. Mechanizm, o którym mowa w ustępie 1 niniejszego artykułu, składa się z komitetu o charakterze eksperckim i wspomagającym, i funkcjonuje w sposób przejrzysty, niekontradictoryjny i nieprzewidujący sankcji. Komitet poświęca szczególną uwagę krajowemu potencjałowi i uwarunkowaniom Stron.

3. Komitet działa w trybie i zgodnie z procedurami przyjętymi przez Konferencję Stron służącą jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia na jej pierwszej sesji i składa co roku raport Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia.

Artykuł 16

1. Konferencja Stron, która jest najwyższym organem Konwencji, służy jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia.
2. W obradach sesji Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia w roli obserwatorów mogą uczestniczyć Strony Konwencji, które nie są Stronami niniejszego Porozumienia. Kiedy Konferencja Stron służy jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia, decyzje dotyczące niniejszego Porozumienia są podejmowane tylko przez Strony niniejszego Porozumienia.
3. Gdy Konferencja Stron służy jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia, każdy członek Biura Konferencji Stron reprezentujący Stronę Konwencji, która w tym czasie nie jest Stroną niniejszego Porozumienia, jest zastępowany przez dodatkowego członka wybranego przez i spośród Stron niniejszego Porozumienia.
4. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia dokonuje regularnych przeglądów wdrażania niniejszego Porozumienia i w ramach swego mandatu podejmuje decyzje konieczne do wspierania jego efektywnego wdrażania. Wykonuje funkcje przewidziane dla niej przez niniejsze Porozumienie oraz:
 - (a) powołuje organy pomocnicze, jakie będą uznane za niezbędne dla wdrożenia niniejszego Porozumienia; oraz
 - (b) wykonuje inne funkcje, jakie mogą być konieczne dla wdrożenia niniejszego Porozumienia.
5. Zasady proceduralne Konferencji Stron oraz procedury finansowe stosowane na mocy Konwencji są stosowane *mutatis mutandis* do niniejszego Porozumienia, o ile Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia nie zadecyduje inaczej w drodze konsensusu.
6. Pierwsza sesja Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia zostanie zwołana przez sekretariat w połączeniu z pierwszą zaplanowaną sesją Konferencji Stron po wejściu w życie niniejszego Porozumienia. Kolejne zwyczajne sesje Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia odbywają się w połączeniu ze zwyczajnymi sesjami Konferencji Stron, o ile Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia nie zadecyduje inaczej.
7. Sesje nadzwyczajne Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia odbywają się wtedy, gdy Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia uzna to za konieczne, lub na pisemny wniosek którejkolwiek ze Stron, pod warunkiem, że w ciągu sześciu miesięcy od powiadomienia Stron przez sekretariat o wniosku uzyska on poparcie co najmniej jednej trzeciej Stron.

8. Organizacja Narodów Zjednoczonych, jej wyspecjalizowane agencje oraz Międzynarodowa Agencja Energii Atomowej, jak również każde państwo członkowskie tych organizacji lub występujące w nich w roli obserwatora, niebędące Stroną Konwencji, może występować na sesjach Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia w roli obserwatora. Każdy organ lub agencja, krajowa lub międzynarodowa, rządowa lub pozarządowa, która jest kompetentna w dziedzinach objętych niniejszym Porozumieniem i która poinformowała sekretariat o chęci uczestnictwa w sesji Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia w roli obserwatora, może zostać do niej dopuszczona, o ile nie sprzeciwi się temu co najmniej jedna trzecia Stron obecnych. Dopuszczenie i udział obserwatorów podlega zasadom proceduralnym, o których mowa w ustępie 5 niniejszego artykułu.

Artykuł 17

1. Sekretariat ustanowiony przez artykuł 8 Konwencji służy jako sekretariat niniejszego Porozumienia.

2. Artykuł 8 ustęp 2 Konwencji w sprawie funkcji sekretariatu oraz artykuł 8 ustęp 3 Konwencji w sprawie działań podjętych dla funkcjonowania sekretariatu stosuje się *mutatis mutandis* do niniejszego Porozumienia. Ponadto, sekretariat wykonuje funkcje wyznaczone mu przez niniejsze Porozumienie i Konferencję Stron służącą jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia.

Artykuł 18

1. Pomocniczy organ do spraw doradztwa naukowego i technicznego oraz pomocniczy organ do spraw wdrażania ustanowione w artykułach 9 i 10 Konwencji służą, odpowiednio, jako pomocniczy organ do spraw doradztwa naukowego i technicznego oraz pomocniczy organ do spraw wdrażania niniejszego Porozumienia. Postanowienia Konwencji odnoszące się do funkcjonowania tych dwóch organów stosuje się *mutatis mutandis* do niniejszego Porozumienia. Sesje spotkań pomocniczego organu do spraw doradztwa naukowego i technicznego oraz pomocniczego organu do spraw wdrażania niniejszego Porozumienia odbywają się w połączeniu ze spotkaniami pomocniczego organu do spraw doradztwa naukowego i technicznego oraz pomocniczego organu do spraw wdrażania Konwencji.

2. Strony Konwencji, które nie są Stronami niniejszego Porozumienia, mogą uczestniczyć w obradach każdej sesji organów pomocniczych w roli obserwatora. Gdy organy pomocnicze służą jako organy pomocnicze niniejszego Porozumienia, decyzje w ramach niniejszego Porozumienia są podejmowane tylko przez Strony niniejszego Porozumienia.

3. Gdy organy pomocnicze ustanowione w artykułach 9 i 10 Konwencji wykonują funkcje w odniesieniu do spraw dotyczących niniejszego Porozumienia, każdy członek biur tych organów pomocniczych reprezentujący Stronę Konwencji, która w tym czasie nie jest Stroną niniejszego Porozumienia, jest zastępowany przez dodatkowego członka wybieranego przez i spośród Stron niniejszego Porozumienia.

Artykuł 19

1. Organy pomocnicze lub inne rozwiązania instytucjonalne ustanowione przez Konwencję lub w ramach Konwencji, inne niż te, o których mowa w niniejszym Porozumieniu, służą do realizacji niniejszego Porozumienia na mocy decyzji Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia określa funkcje, jakie mają wykonywać takie organy pomocnicze lub rozwiązania.
2. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego Porozumienia może przewidzieć dalsze wytyczne dla takich organów pomocniczych lub rozwiązań instytucjonalnych.

Artykuł 20

1. Niniejsze Porozumienie jest otwarte do podpisania i jest przedmiotem ratyfikacji, zatwierdzenia lub przyjęcia przez państwa i regionalne organizacje integracji gospodarczej, które są Stronami Konwencji. Porozumienie jest otwarte do podpisania w siedzibie Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku od dnia 22 kwietnia 2016 roku do dnia 21 kwietnia 2017 roku. Następnie, niniejsze Porozumienie jest otwarte do przystąpienia od następnego dnia po jego zamknięciu do podpisania. Dokumenty ratyfikacyjne, zatwierdzenia, przyjęcia lub przystąpienia są składane u depozytariusza.
2. Każda regionalna organizacja integracji gospodarczej, która staje się Stroną niniejszego Porozumienia, a której żadne z państw członkowskich nie jest Stroną, jest związana wszystkimi zobowiązaniami określonymi w niniejszym Porozumieniu. W przypadku regionalnych organizacji integracji gospodarczej, których jedno lub więcej państw członkowskich jest Stroną niniejszego Porozumienia, organizacja i jej państwa członkowskie decydują o podziale obowiązków związanych z wypełnianiem zobowiązań niniejszego Porozumienia. W takich przypadkach organizacja i jej państwa członkowskie nie są upoważnione do równoczesnego korzystania z praw w ramach niniejszego Porozumienia.
3. W swoich dokumentach ratyfikacyjnych, zatwierdzenia, przyjęcia lub przystąpienia regionalne organizacje integracji gospodarczej deklarują zakres swych kompetencji odnośnie do spraw, których dotyczy niniejsze Porozumienie. Organizacje takie informują również depozytariusza, który z kolei powiadamia Strony o każdej istotnej zmianie zakresu ich kompetencji.

Artykuł 21

1. Niniejsze Porozumienie wchodzi w życie trzydziestego dnia od daty, w której nie mniej niż 55 Stron Konwencji, których łączne emisje stanowią szacunkowo co najmniej 55 % całkowitej globalnej emisji gazów cieplarnianych, złoży dokumenty ratyfikacyjne, zatwierdzenia, przyjęcia lub przystąpienia.
2. Wyłącznie dla ograniczonych celów ustępu 1 niniejszego artykułu „całkowita globalna emisja gazów cieplarnianych” oznacza jej najbardziej aktualną ilość zakomunikowaną w dniu lub przed dniem przyjęcia niniejszego Porozumienia przez Strony Konwencji.

3. Dla każdego Państwa lub regionalnej organizacji integracji gospodarczej, która ratyfikuje, zatwierdza lub akceptuje niniejsze Porozumienie lub przystępuje do niego po spełnieniu warunków wejścia w życie, o których mowa w ustępie 1 niniejszego artykułu, niniejsze Porozumienie wchodzi w życie trzydziestego dnia od daty złożenia przez takie Państwo lub regionalną organizację integracji gospodarczej jej dokumentu ratyfikacyjnego, zatwierdzenia, przyjęcia lub przystąpienia.

4. Dla celów ustępu 1 niniejszego artykułu, żaden dokument złożony przez regionalną organizację integracji gospodarczej nie jest uważany za dodatkowy do złożonych przez państwa członkowskie tej organizacji.

Artykuł 22

Postanowienia artykułu 15 Konwencji dotyczące przyjmowania poprawek do Konwencji stosuje się *mutatis mutandis* do niniejszego Porozumienia.

Artykuł 23

1. Postanowienia artykułu 16 Konwencji dotyczące przyjmowania załączników i poprawek do załączników do Konwencji stosuje się *mutatis mutandis* do niniejszego Porozumienia.

2. Załączniki do niniejszego Porozumienia stanowią jego integralną część i, jeżeli nie jest to wyraźnie określone inaczej, odniesienie do niniejszego Porozumienia stanowi jednocześnie odniesienie do każdego z jego załączników. Załączniki są ograniczone do wykazów, formularzy i każdego innego materiału natury opisowej o charakterze naukowym, technicznym, proceduralnym lub administracyjnym.

Artykuł 24

Postanowienia artykułu 14 Konwencji dotyczące rozstrzygania sporów stosuje się *mutatis mutandis* do niniejszego Porozumienia.

Artykuł 25

1. Każda ze Stron dysponuje jednym głosem, z wyjątkiem przewidzianym w ustępie 2 niniejszego artykułu.

2. Regionalne organizacje integracji gospodarczej, w sprawach podlegających ich kompetencji, rozporządzają prawem do głosowania liczbą głosów równą liczbie ich państw członkowskich będących Stronami niniejszego Porozumienia. Organizacja taka nie będzie wykorzystywać swego prawa do głosowania, jeżeli którekolwiek z jej państw członkowskich je wykorzysta, i odwrotnie.

Artykuł 26

Depozytariuszem niniejszego Porozumienia jest Sekretarz Generalny Narodów Zjednoczonych.

Artykuł 27

Do niniejszego Porozumienia nie można wносить żadnych zastrzeżeń.

Artykuł 28

1. Każda Strona może wycofać się z niniejszego Porozumienia w jakimkolwiek czasie po upływie trzech lat od wejścia w życie niniejszego Porozumienia dla tej Strony, w drodze pisemnego powiadomienia depozytariusza.
2. Każde takie wycofanie się wchodzi w życie po upływie jednego roku od dnia otrzymania przez depozytariusza powiadomienia o wycofaniu lub w takim późniejszym terminie, jaki został określony w powiadomieniu o wycofaniu.
3. Każda Strona, która wycofuje się z Konwencji, jest uważana za wycofującą się również z niniejszego Porozumienia.

Artykuł 29

Oryginał niniejszego Porozumienia, którego teksty w językach arabskim, chińskim, angielskim, francuskim, rosyjskim i hiszpańskim są jednakowo autentyczne, jest złożony u Sekretarza Generalnego Narodów Zjednoczonych.

SPORZĄDZONO w Paryżu dnia dwunastego grudnia dwa tysiące piętnastego roku.

NA DOWÓD CZEGO niżej podpisani, będąc należycie do tego upoważnieni, podpisali niniejsze Porozumienie.

Niniejszym zaświadczam, że powyższy tekst jest uwierzytelnionym odpisem Porozumienia paryskiego, sporządzonego w Paryżu dnia 12 grudnia 2015 r., którego oryginał przechowywany jest przez Sekretarza Generalnego Narodów Zjednoczonych.

W imieniu Sekretarza Generalnego
Podsekretarz Generalny ds. Prawnych i
Radca Prawny Narodów Zjednoczonych

/podpis/

Miguel de Serpa Soares

Za zgodność tłumaczenia z oryginałem:

Zastępca Dyrektora
Departamentu Ochrony
Powietrza i Klimatu
Przemysław Sobański

Ministerstwo Środowiska

**Deklaracja Rzeczypospolitej Polskiej
w odniesieniu do Porozumienia paryskiego
do Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu,
sporządzonego w Paryżu dnia 12 grudnia 2015 r.,
złożona przez Rząd RP w momencie podpisania Porozumienia paryskiego
w dniu 22 kwietnia 2016 r.**

a) Tekst w języku polskim

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej uznaje, że zgodnie z artykułem 9 ustęp 1 Porozumienia paryskiego Strony będące państwami rozwiniętymi są zobowiązane do dostarczania środków finansowych, żeby pomóc Stronom będącym państwami rozwijającymi się zarówno w łagodzeniu zmian klimatu, jak i w adaptacji, kontynuując wypełnianie istniejących zobowiązań w ramach Konwencji. W tym kontekście Rząd Rzeczypospolitej Polskiej odnotowuje, że Polska jest Stroną Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, która nie jest wymieniona w Załączniku II.

a) Tekst w języku angielskim

The Government of the Republic of Poland recognizes that under Article 9 paragraph 1 of the Paris Agreement developed country Parties shall provide financial resources to assist developing country Parties with respect to both mitigation and adaptation in continuation of their existing obligations under the Convention. In this context the Government of the Republic of Poland notes that Poland is a Party to the United Nations Framework Convention on Climate Change not included in Annex II.

Tekst deklaracji złożonych przez inne umawiające się Strony

Belgia¹	
<i>This signature engages also the Walloon Region, the Flemish Region and the Brussels-Capital Region.</i>	Ten podpis złożony jest również w imieniu Regionu Walońskiego, Regionu Flamandzkiego oraz Regionu Stołecznego Brukseli.
Chiny	
<i>In accordance with the Basic Law of the Hong Kong Special Administrative Region of the People's Republic of China and the Basic Law of the Macao Special Administrative Region of the People's Republic of China, the Government of the People's Republic of China decides that the above-mentioned Amendment applies to the Hong Kong Special Administrative Region and the Macao Special Administrative Region of the People's Republic of China.</i>	Zgodnie z Ustawą Zasadniczą Hong Kongu – Specjalnego Regionu Administracyjnego Chińskiej Republiki Ludowej, oraz z Ustawą Zasadniczą Makau – Specjalnego Regionu Administracyjnego Chińskiej Republiki Ludowej, rząd Chińskiej Republiki Ludowej decyduje, że wyżej wymieniona poprawka stosuje się do Hong Kongu i Makau – Specjalnych Regionów Administracyjnych Chińskiej Republiki Ludowej.
Meksyk	
<i>In accordance with their national legal framework, and in consideration of the best and most up-to-date scientific information available and incorporated by the Intergovernmental Panel on Climate Change, the United Mexican States understands greenhouse gas emissions to mean the release into the atmosphere of greenhouse gases and/or their precursors and aerosols into the atmosphere, including, where applicable, greenhouse compounds, within a specific area and during a specific period of time.</i>	Zgodnie z ich krajowym systemem prawnym, oraz biorąc pod uwagę najlepszą i najbardziej aktualną dostępną wiedzę naukową przyjętą przez Międzyrządowy Panel ds. Zmian Klimatu, Meksykańskie Stany Zjednoczone rozumieją emisje gazów cieplarnianych jako uwalnianie do atmosfery gazów cieplarnianych lub ich prekursorów i aerozoli [...], włącznie z, stosownie do okoliczności, związkami cieplarnianymi, na określonym terytorium i w określonym przedziale czasu.
Mikronezja	
<i>The Government of the Federated States of Micronesia declares its understanding that its ratification of the Paris Agreement does not constitute a renunciation of any rights of the Government of the Federated States of Micronesia under international law concerning State responsibility for the adverse effects of climate change, and that no provision in the Paris Agreement can be interpreted as derogating from principles of general international law or any claims or rights concerning compensation and liability due to the adverse effects of climate change; and</i>	Rząd Sfederowanych Stanów Mikronezji oświadcza, iż rozumie, że ratyfikacja Porozumienia paryskiego nie oznacza wyrzeczenia się jakichkolwiek praw Rządu Sfederowanych Stanów Mikronezji w ramach prawa międzynarodowego w odniesieniu do odpowiedzialności państw za negatywny wpływ zmian klimatu i że żaden przepis w Porozumieniu paryskim nie może być interpretowany jako wyjątek od generalnych zasad prawa międzynarodowego ani jakichkolwiek roszczeń lub praw odnoszących

¹ Deklaracja złożona wyłącznie w momencie podpisania Porozumienia paryskiego.

<p><i>The Government of the Federated States of Micronesia further declares that, in light of the best available scientific information and assessments on climate change and its impacts, it considers the emission reduction obligations in the Paris Agreement to be inadequate to prevent a global temperature increase above 1.5 degrees Celsius relative to pre-industrial levels, and as a consequence, such emissions will have severe implications for the national interests of the Government of the Federated States of Micronesia.</i></p>	<p>się do odszkodowania z tytułu wpływu zmian klimatu; oraz</p> <p>Rząd Sfederowanych Stanów Mikronezji ponadto oświadcza, że w świetle najlepszej dostępnej wiedzy i oceny naukowej odnośnie do zmian klimatu i ich wpływu, uważa on zobowiązania do redukcji emisji w Porozumieniu paryskim, za niewystarczające aby zapobiec wzrostowi globalnej temperatury powyżej 1,5°C w porównaniu do poziomu z epoki przedprzemysłowej i, w konsekwencji, emisje te będą miały dotkliwe skutki dla narodowych interesów Rządu Sfederowanych Stanów Mikronezji.</p>
<p>Nauru</p>	
<p><i>The Government, of Nauru declares its understanding that the ratification of the Agreement shall in no way constitute a renunciation of any rights under international law concerning State responsibility [for] the adverse effects of climate change.</i></p> <p><i>FURTHER, the Government of Nauru declares that no provisions in the Agreement can be interpreted as derogating from the principles of general international law.</i></p> <p><i>AND FURTHER, the Government of Nauru declares its understanding that Article 8 and decision 1/CP.21, paragraph 51 in no way limits the ability of Parties to UNFCCC or the Agreement to raise, discuss, or address any present or future concerns regarding the issues of liability and compensation.</i></p> <p><i>The Republic of Nauru put forth its concern intended to recognize and acknowledge its national interest.</i></p>	<p>Rząd Republiki Nauru oświadcza, iż rozumie, że ratyfikacja Porozumienia nie będzie oznaczać w żadnym stopniu wyrzeczenia się praw w ramach prawa międzynarodowego w odniesieniu do odpowiedzialności państw za negatywny wpływ zmian klimatu.</p> <p>Ponadto, Rząd Republiki Nauru oświadcza, że żaden przepis Porozumienia nie może być interpretowany jako wyjątek od generalnych zasad prawa międzynarodowego.</p> <p>I ponadto, Rząd Republiki Nauru oświadcza, iż rozumie, że artykuł 8 i paragraf 51 decyzji 1/CP.21 w żaden sposób nie ogranicza możliwości Stron UNFCCC lub Stron Porozumienia do podnoszenia, dyskusowania bądź rozwiązywania jakichkolwiek obecnych lub przyszłych spraw dotyczących kwestii odpowiedzialności prawnej czy odszkodowania. Republika Nauru przedstawiła swój problem w celu uznania i przyjęcia do wiadomości jej interesu narodowego.</p>
<p>Tuvalu</p>	
<p><i>The Government of Tuvalu hereby notifies that it will apply the Paris Agreement provisionally as provided for in paragraph 4 of Decision 1/CP.21.</i></p> <p>[...]</p> <p><i>The Government of Tuvalu further declares its understanding that acceptance of the aforesaid Paris Agreement and its provisional application shall in no way constitute a renunciation of any</i></p>	<p>Rząd Tuvalu niniejszym powiadamia, że będzie tymczasowo stosował Porozumienie paryskie zgodnie z paragrafem 4 decyzji 1/CP.21.</p> <p>[...]</p> <p>Rząd Tuvalu ponadto oświadcza, iż rozumie, że przyjęcie wyżej wymienionego Porozumienia paryskiego i jego tymczasowe stosowanie nie będzie oznaczać w żadnym stopniu wyrzeczenia się praw w ramach prawa międzynarodowego w</p>

<p><i>rights under international law concerning State responsibility for the adverse effects of climate change and that no provision in the Paris Agreement can be interpreted as derogating from principles of general international law or any claims or rights concerning compensation due to the impacts of climate change.</i></p> <p><i>The Government of Tuvalu further declares that, in light of the best available scientific information and assessment on climate change and its impacts, it considers the emissions reduction obligations in the aforesaid Paris Agreement to be inadequate to prevent a global temperature stabilisation level at or above 1.5 degrees Celsius relative to pre-industrial levels and as a consequence, such emissions will have severe implications for our national interests.”</i></p>	<p>odniesieniu do odpowiedzialności państw za negatywny wpływ zmian klimatu i że żaden przepis w Porozumieniu paryskim nie może być interpretowany jako wyjątek od generalnych zasad prawa międzynarodowego ani jakichkolwiek roszczeń lub praw odnoszących się do odszkodowania z tytułu wpływu zmian klimatu.</p> <p>Rząd Tuvalu ponadto oświadcza, że w świetle najlepszej dostępnej wiedzy i oceny naukowej odnośnie do zmian klimatu i ich wpływu, uważa on zobowiązania do redukcji emisji w wyżej wymienionym Porozumieniu paryskim, za niewystarczające aby zapobiec stabilizacji globalnej temperatury na poziomie lub powyżej 1,5°C w porównaniu do poziomu z epoki przedprzemysłowej i, w konsekwencji, emisje te będą miały dotkliwe skutki dla naszych narodowych interesów.</p>
Vanuatu	
<p><i>WHEREAS the Government of the Republic of Vanuatu declares its understanding that ratification of the Paris Agreement shall in no way constitute a renunciation of any rights under any other laws, including international law, and the communication depositing the Republic’s instrument of ratification shall include a declaration to this effect for international record;</i></p> <p><i>FURTHERMORE, that the Government of the Republic of Vanuatu declares that, in light of best scientific information and assessment on climate change and its impacts, it considers the emission reduction obligations in Article 3 of the Kyoto Protocol, the Doha Amendment and the aforesaid Paris Agreement to be inadequate to prevent global temperature increase of 1.5 degrees Celsius above pre-Industrial levels and as a consequence, will have severe implications for our national interests.</i></p>	<p>Zważywszy że Rząd Republiki Vanuatu oświadcza, iż rozumie, że ratyfikacja Porozumienia paryskiego nie będzie oznaczać w żadnym stopniu wyrzeczenia się praw w ramach jakiegokolwiek innego systemu prawa, w tym prawa międzynarodowego, i nota składająca dokumenty ratyfikacyjne Republiki zawiera deklarację w tym celu do odnotowania na forum międzynarodowym;</p> <p>Ponadto, Rząd Republiki Vanuatu oświadcza, że w świetle najlepszej dostępnej wiedzy i oceny naukowej odnośnie do zmian klimatu i ich wpływu, uważa on zobowiązania do redukcji emisji w art. 3 Protokołu z Kioto, poprawce dauhańskiej i wyżej wymienionym Porozumieniu paryskim, za niewystarczające aby zapobiec wzrostowi temperatury o 1,5°C powyżej poziomu z epoki przedprzemysłowej i, w konsekwencji, będą one miały dotkliwe skutki dla naszych narodowych interesów.</p>
Wyspy Cooka	
<p><i>The Government of the Cook Islands declares its understanding that acceptance of the Paris Agreement and its application shall in no way constitute a renunciation of any rights under international law concerning State</i></p>	<p>Rząd Wysp Cooka oświadcza, iż rozumie, że zatwierdzenie Porozumienia paryskiego i jego stosowanie nie będzie oznaczać w żadnym stopniu wyrzeczenia się praw w ramach prawa międzynarodowego w odniesieniu do</p>

<p><i>responsibility for the adverse effects of climate change and that no provision in the Paris Agreement can be interpreted as derogating from principles of general international law or any claims or rights concerning compensation due to the impacts of climate change.</i></p> <p><i>The Government of the Cook Islands further declares that, in light of the best available scientific information and assessment on climate change and its impacts, it considers the emissions reduction obligations in the aforesaid Paris Agreement to be inadequate to prevent a global temperature stabilisation level at or above 1.5 degrees Celsius relative to pre-industrial levels and as a consequence, such emissions will have severe implications for our national interests.</i></p>	<p>odpowiedzialności państw za negatywny wpływ zmian klimatu i że żaden przepis w Porozumieniu paryskim nie może być interpretowany jako wyjątek od generalnych zasad prawa międzynarodowego ani jakichkolwiek roszczeń lub praw odnoszących się do odszkodowania z tytułu wpływu zmian klimatu.</p> <p>Rząd Wysp Cooka ponadto oświadcza, że w świetle najlepszej dostępnej wiedzy i oceny naukowej odnośnie do zmian klimatu i ich wpływu, uważa on zobowiązania do redukcji emisji w wyżej wymienionym Porozumieniu paryskim, za niewystarczające aby zapobiec stabilizacji globalnej temperatury na poziomie lub powyżej 1,5°C w porównaniu do poziomu z epoki przedprzemysłowej i, w konsekwencji, emisje te będą miały dotkliwe skutki dla naszych narodowych interesów.</p>
<p>Wyspy Marshalla</p>	
<p><i>The Government of the Republic of the Marshall Islands declares its understanding that ratification of the Paris Agreement shall in no way constitute a renunciation of any rights under any other laws, including international law, and the communication depositing the Republic's instrument of ratification shall include a declaration to this effect for international record;</i></p> <p><i>FURTHERMORE, the Government of the Republic of the Marshall Islands declares that, in light of best scientific information and assessment on climate change and its impacts, it considers the emission reduction obligations in Article 3 of the Kyoto Protocol, the Doha Amendment and the aforesaid Paris Agreement to be inadequate to prevent global temperature increase of 1.5 degrees Celsius above pre-Industrial levels and as a consequence, will have severe implications for our national interests.</i></p>	<p>Rząd Republiki Wysp Marshalla oświadcza, iż rozumie, że ratyfikacja Porozumienia paryskiego nie będzie oznaczać w żadnym stopniu wyrzeczenia się praw w ramach jakiegokolwiek innego systemu prawa, w tym prawa międzynarodowego, i nota składająca dokumenty ratyfikacyjne Republiki zawiera deklarację w tym celu do odnotowania na forum międzynarodowym;</p> <p>Ponadto, Rząd Republiki Wysp Marshalla oświadcza, że w świetle najlepszej dostępnej wiedzy i oceny naukowej odnośnie do zmian klimatu i ich wpływu, uważa on zobowiązania do redukcji emisji w art. 3 Protokołu z Kioto, poprawce dauhańskiej i wyżej wymienionym Porozumieniu paryskim, za niewystarczające aby zapobiec wzrostowi temperatury o 1,5°C powyżej poziomu z epoki przedprzemysłowej i, w konsekwencji, będą one miały dotkliwe skutki dla naszych narodowych interesów.</p>
<p>Wyspy Salomona</p>	
<p><i>The Government of Solomon Islands declares its understanding that acceptance of the aforesaid Paris Agreement shall in no way constitute a renunciation of any rights under international</i></p>	<p>Rząd Wysp Salomona oświadcza, iż rozumie, że przyjęcie wyżej wymienionego Porozumienia paryskiego nie będzie oznaczać w żadnym stopniu wyrzeczenia się praw w ramach prawa międzynarodowego w odniesieniu do</p>

law concerning State responsibility for the adverse effects of climate change;

FURTHER, that the Government of Solomon Islands declares that no provision in this Paris Agreement can be interpreted as derogating from principles of general international law or any claims or rights concerning compensation due to impacts of climate change;

AND that the Government of Solomon Islands declares that the low ambition of the Paris Agreement and its adequacy to stabilize global temperature to safe level of below 1.5 degree Celsius, such emissions will have severe impacts and undermining our sustainable development efforts.

odpowiedzialności państw za negatywny wpływ zmian klimatu;

Ponadto, Rząd Wysp Salomona oświadcza, że żaden przepis w tym Porozumieniu paryskim nie może być interpretowany jako wyjątek od generalnych zasad prawa międzynarodowego ani jakichkolwiek roszczeń lub praw odnoszących się do odszkodowania z tytułu wpływu zmian klimatu;

Oraz, że Rząd Wysp Salomona oświadcza, że [w związku z] niską ambicją Porozumienia paryskiego i jego adekwatności w celu stabilizacji globalnej temperatury na bezpiecznym poziomie poniżej 1,5°C, te emisje będą miały dotkliwe skutki osłabiając nasze wysiłki na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Za zgodność tłumaczenia z oryginałem:

Zastępca Dyrektora
Departamentu Ochrony
Powietrza i Klimatu
Przemysław Sobański
Przemysław Sobański

Przemysław Sobański, Zastępca Dyrektora Departamentu Ochrony Powietrza i Klimatu

Lista sygnatariuszy i lista stron Porozumienia paryskiego

Strona	Data podpisania Porozumienia paryskiego	Data ratyfikacji Porozumienia paryskiego
1	Afganistan	22.04.2016
2	<u>Albania</u>	22.04.2016
3	Algieria	22.04.2016
4	Andora	22.04.2016
5	Angola	22.04.2016
6	<u>Antigua i Barbuda</u>	22.04.2016
7	<u>Argentyna</u>	22.04.2016
8	Armenia	20.09.2016
9	Australia	22.04.2016
10	Austria	22.04.2016
11	Azerbejdżan	22.04.2016
12	<u>Bahamy</u>	22.04.2016
13	Bahrajn	22.04.2016
14	<u>Bangladesz</u>	22.04.2016
15	<u>Barbados</u>	22.04.2016
16	Belgia	22.04.2016
17	<u>Belize</u>	22.04.2016
18	Benin	22.04.2016
19	Bhutan	22.04.2016
20	<u>Białoruś</u>	22.04.2016
21	Boliwia	22.04.2016
22	Bośnia i Hercegowina	22.04.2016
23	Botswana	22.04.2016
24	<u>Brazylia</u>	22.04.2016
25	<u>Brunei</u>	22.04.2016
26	Bułgaria	22.04.2016
27	Burkina Faso	22.04.2016
28	Burundi	22.04.2016
29	Chile	20.09.2016
30	<u>Chiny</u>	22.04.2016
31	Chorwacja	22.04.2016
32	Cypr	22.04.2016
33	Czad	22.04.2016
34	Czarnogóra	22.04.2016
35	Czechy	22.04.2016
36	Dania	22.04.2016
37	Demokratyczna Republika Konga	22.04.2016
38	<u>Dominika</u>	22.04.2016
39	Dominikana	22.04.2016
40	Dżibuti	22.04.2016
41	Egipt	22.04.2016
42	Ekwador	26.07.2016
43	Erytrea	22.04.2016
44	Estonia	22.04.2016
45	Etiopia	22.04.2016
46	<u>Fidżi</u>	22.04.2016
47	Filipiny	22.04.2016
48	Finlandia	22.04.2016
49	Francja	22.04.2016

50	Gabon	22.04.2016	
51	Gambia	26.04.2016	
52	<u>Ghana</u>	22.04.2016	21.09.2016
53	Grecja	22.04.2016	
54	<u>Grenada</u>	22.04.2016	22.04.2016
55	Gruzja	22.04.2016	
56	<u>Gujana</u>	22.04.2016	20.05.2016
57	Gwatemala	22.04.2016	
58	<u>Gwinea</u>	22.04.2016	21.09.2016
59	Gwinea Bissau	22.04.2016	
60	Gwinea Równikowa	22.04.2016	
61	Haiti	22.04.2016	
62	Hiszpania	22.04.2016	
63	<u>Honduras</u>	22.04.2016	21.09.2016
64	Indie	22.04.2016	
65	Indonezja	22.04.2016	
66	Iran	22.04.2016	
67	Irlandia	22.04.2016	
68	<u>Islandia</u>	22.04.2016	21.09.2016
69	Izrael	22.04.2016	
70	Jamajka	22.04.2016	
71	Japonia	22.04.2016	
72	Jordania	22.04.2016	
73	Kambodża	22.04.2016	
74	<u>Kamerun</u>	22.04.2016	29.07.2016
75	Kanada	22.04.2016	
76	Katar	22.04.2016	
77	Kazachstan	02.08.2016	
78	Kenia	22.04.2016	
79	<u>Kiribati</u>	22.04.2016	21.09.2016
80	Kirgistan	21.09.2016	
81	Kolumbia	22.04.2016	
82	Komory	22.04.2016	
83	Kongo	22.04.2016	
84	Korea Południowa	22.04.2016	
85	<u>Korea Północna</u>	22.04.2016	01.08.2016
86	Kostaryka	22.04.2016	
87	Kuba	22.04.2016	
88	Kuwejt	22.04.2016	
89	<u>Laos</u>	22.04.2016	07.09.2016
90	Lesotho	22.04.2016	
91	Liban	22.04.2016	
92	Liberia	22.04.2016	
93	Libia	22.04.2016	
94	Liechtenstein	22.04.2016	
95	Litwa	22.04.2016	
96	Luksemburg	22.04.2016	
97	Łotwa	22.04.2016	
98	Macedonia	22.04.2016	
99	<u>Madagaskar</u>	22.04.2016	21.09.2016
100	Malawi	20.09.2016	
101	<u>Malediwy</u>	22.04.2016	22.04.2016
102	Malezja	22.04.2016	
103	Mali	22.04.2016	
104	Malta	22.04.2016	

105	<u>Maroko</u>	22.04.2016	21.09.2016
106	Mauretania	22.04.2016	
107	<u>Mauritius</u>	22.04.2016	22.04.2016
108	<u>Meksyk</u>	22.04.2016	21.09.2016
109	<u>Mikronezja</u>	22.04.2016	15.09.2016
110	Mjanma	22.04.2016	
111	Moładawia	21.09.2016	
112	Monako	22.04.2016	
113	<u>Mongolia</u>	22.04.2016	21.09.2016
114	Mozambik	22.04.2016	
115	<u>Namibia</u>	22.04.2016	21.09.2016
116	<u>Nauru</u>	22.04.2016	22.04.2016
117	Nepal	22.04.2016	
118	Niderlandy	22.04.2016	
119	Niemcy	22.04.2016	
120	<u>Niger</u>	22.04.2016	21.09.2016
121	<u>Norwegia</u>	22.04.2016	20.06.2016
122	Nowa Zelandia	22.04.2016	
123	Oman	22.04.2016	
124	Pakistan	22.04.2016	
125	<u>Palau</u>	22.04.2016	22.04.2016
126	<u>Palestyna</u>	22.04.2016	22.04.2016
127	<u>Panama</u>	22.04.2016	21.09.2016
128	<u>Papua-Nowa Gwinea</u>	22.04.2016	21.09.2016
129	Paragwaj	22.04.2016	
130	<u>Peru</u>	22.04.2016	25.07.2016
131	Polska	22.04.2016	
132	Portugalia	22.04.2016	
133	Republika Południowej Afryki	22.04.2016	
134	Republika Środkowoafrykańska	22.04.2016	
135	Republika Zielonego Przylądka	22.04.2016	
136	Rosja	22.04.2016	
137	Rumunia	22.04.2016	
138	Rwanda	22.04.2016	
139	<u>Saint Kitts i Nevis</u>	22.04.2016	22.04.2016
140	<u>Saint Lucia</u>	22.04.2016	22.04.2016
141	<u>Saint Vincent i Grenadyny</u>	22.04.2016	29.06.2016
142	Salwador	22.04.2016	
143	<u>Samoa</u>	22.04.2016	22.04.2016
144	San Marino	22.04.2016	
145	<u>Senegal</u>	22.04.2016	21.09.2016
146	Serbia	22.04.2016	
147	<u>Seszele</u>	25.04.2016	29.04.2016
148	<u>Singapur</u>	22.04.2016	21.09.2016
149	Słowacja	22.04.2016	
150	Słowenia	22.04.2016	
151	<u>Somalia</u>	22.04.2016	22.04.2016
152	<u>Sri Lanka</u>	22.04.2016	21.09.2016
153	<u>Stany Zjednoczone Ameryki</u>	22.04.2016	03.09.2016
154	<u>Suazi</u>	22.04.2016	21.09.2016
155	Sudan	22.04.2016	
156	Sudan Południowy	22.04.2016	
157	Surinam	22.04.2016	
158	Szwajcaria	22.04.2016	
159	Szwecja	22.04.2016	

160	Tadżykistan	22.04.2016	
161	<u>Tajlandia</u>	22.04.2016	21.09.2016
162	Tanzania	22.04.2016	
163	Timor Wschodni	22.04.2016	
164	Togo	19.09.2016	
165	<u>Tonga</u>	22.04.2016	21.09.2016
166	Trynidad i Tobago	22.04.2016	
167	Tunezja	22.04.2016	
168	Turcja	22.04.2016	
169	<u>Tuvalu</u>	22.04.2016	22.04.2016
170	<u>Uganda</u>	22.04.2016	21.09.2016
171	<u>Ukraina</u>	22.04.2016	19.09.2016
172	Unia Europejska	22.04.2016	
173	Urugwaj	22.04.2016	
174	<u>Vanuatu</u>	22.04.2016	21.09.2016
175	Wenezuela	22.04.2016	
176	Węgry	22.04.2016	
177	Wielka Brytania	22.04.2016	
178	Wietnam	22.04.2016	
179	Włochy	22.04.2016	
180	Wybrzeże Kości Słoniowej	22.04.2016	
181	<u>Wyspy Cooka</u>	24.06.2016	01.09.2016
182	<u>Wyspy Marshalla</u>	22.04.2016	22.04.2016
183	<u>Wyspy Salomona</u>	22.04.2016	21.09.2016
184	Wyspy Świętego Tomasza i Książęca	22.04.2016	
185	Zambia	20.09.2016	
186	Zimbabwe	22.04.2016	
187	<u>Zjednoczone Emiraty Arabskie</u>	22.04.2016	21.09.2016

PARIS AGREEMENT

UNITED NATIONS
2015

PARIS AGREEMENT

The Parties to this Agreement,

Being Parties to the United Nations Framework Convention on Climate Change, hereinafter referred to as "the Convention",

Pursuant to the Durban Platform for Enhanced Action established by decision 1/CP.17 of the Conference of the Parties to the Convention at its seventeenth session,

In pursuit of the objective of the Convention, and being guided by its principles, including the principle of equity and common but differentiated responsibilities and respective capabilities, in the light of different national circumstances,

Recognizing the need for an effective and progressive response to the urgent threat of climate change on the basis of the best available scientific knowledge,

Also recognizing the specific needs and special circumstances of developing country Parties, especially those that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change, as provided for in the Convention,

Taking full account of the specific needs and special situations of the least developed countries with regard to funding and transfer of technology,

Recognizing that Parties may be affected not only by climate change, but also by the impacts of the measures taken in response to it,

Emphasizing the intrinsic relationship that climate change actions, responses and impacts have with equitable access to sustainable development and eradication of poverty,

Recognizing the fundamental priority of safeguarding food security and ending hunger, and the particular vulnerabilities of food production systems to the adverse impacts of climate change,

Taking into account the imperatives of a just transition of the workforce and the creation of decent work and quality jobs in accordance with nationally defined development priorities,

Acknowledging that climate change is a common concern of humankind, Parties should, when taking action to address climate change, respect, promote and consider their respective obligations on human rights, the right to health, the rights of indigenous peoples, local communities, migrants, children, persons with disabilities and people in vulnerable situations and the right to development, as well as gender equality, empowerment of women and intergenerational equity,

Recognizing the importance of the conservation and enhancement, as appropriate, of sinks and reservoirs of the greenhouse gases referred to in the Convention,

Noting the importance of ensuring the integrity of all ecosystems, including oceans, and the protection of biodiversity, recognized by some cultures as Mother Earth, and noting the importance for some of the concept of "climate justice", when taking action to address climate change,

Affirming the importance of education, training, public awareness, public participation, public access to information and cooperation at all levels on the matters addressed in this Agreement,

Recognizing the importance of the engagements of all levels of government and various actors, in accordance with respective national legislations of Parties, in addressing climate change,

Also recognizing that sustainable lifestyles and sustainable patterns of consumption and production, with developed country Parties taking the lead, play an important role in addressing climate change,

Have agreed as follows:

Article 1

For the purpose of this Agreement, the definitions contained in Article 1 of the Convention shall apply. In addition:

(a) "Convention" means the United Nations Framework Convention on Climate Change, adopted in New York on 9 May 1992;

(b) "Conference of the Parties" means the Conference of the Parties to the Convention;

(c) "Party" means a Party to this Agreement.

Article 2

1. This Agreement, in enhancing the implementation of the Convention, including its objective, aims to strengthen the global response to the threat of climate change, in the context of sustainable development and efforts to eradicate poverty, including by:

(a) Holding the increase in the global average temperature to well below 2°C above pre-industrial levels and pursuing efforts to limit the temperature increase to 1.5°C above pre-industrial levels, recognizing that this would significantly reduce the risks and impacts of climate change;

(b) Increasing the ability to adapt to the adverse impacts of climate change and foster climate resilience and low greenhouse gas emissions development, in a manner that does not threaten food production; and

(c) Making finance flows consistent with a pathway towards low greenhouse gas emissions and climate-resilient development.

2. This Agreement will be implemented to reflect equity and the principle of common but differentiated responsibilities and respective capabilities, in the light of different national circumstances.

Article 3

As nationally determined contributions to the global response to climate change, all Parties are to undertake and communicate ambitious efforts as defined in Articles 4, 7, 9, 10, 11 and 13 with the view to achieving the purpose of this Agreement as set out in Article 2. The efforts of all Parties will represent a progression over time, while recognizing the need to support developing country Parties for the effective implementation of this Agreement.

Article 4

1. In order to achieve the long-term temperature goal set out in Article 2, Parties aim to reach global peaking of greenhouse gas emissions as soon as possible, recognizing that peaking will take longer for developing country Parties, and to undertake rapid reductions thereafter in accordance with best available science, so as to achieve a balance between anthropogenic emissions by sources and removals by sinks of greenhouse gases in the second half of this century, on the basis of equity, and in the context of sustainable development and efforts to eradicate poverty.
2. Each Party shall prepare, communicate and maintain successive nationally determined contributions that it intends to achieve. Parties shall pursue domestic mitigation measures, with the aim of achieving the objectives of such contributions.
3. Each Party's successive nationally determined contribution will represent a progression beyond the Party's then current nationally determined contribution and reflect its highest possible ambition, reflecting its common but differentiated responsibilities and respective capabilities, in the light of different national circumstances.
4. Developed country Parties should continue taking the lead by undertaking economy-wide absolute emission reduction targets. Developing country Parties should continue enhancing their mitigation efforts, and are encouraged to move over time towards economy-wide emission reduction or limitation targets in the light of different national circumstances.
5. Support shall be provided to developing country Parties for the implementation of this Article, in accordance with Articles 9, 10 and 11, recognizing that enhanced support for developing country Parties will allow for higher ambition in their actions.
6. The least developed countries and small island developing States may prepare and communicate strategies, plans and actions for low greenhouse gas emissions development reflecting their special circumstances.
7. Mitigation co-benefits resulting from Parties' adaptation actions and/or economic diversification plans can contribute to mitigation outcomes under this Article.

8. In communicating their nationally determined contributions, all Parties shall provide the information necessary for clarity, transparency and understanding in accordance with decision 1/CP.21 and any relevant decisions of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

9. Each Party shall communicate a nationally determined contribution every five years in accordance with decision 1/CP.21 and any relevant decisions of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement and be informed by the outcomes of the global stocktake referred to in Article 14.

10. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall consider common time frames for nationally determined contributions at its first session.

11. A Party may at any time adjust its existing nationally determined contribution with a view to enhancing its level of ambition, in accordance with guidance adopted by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

12. Nationally determined contributions communicated by Parties shall be recorded in a public registry maintained by the secretariat.

13. Parties shall account for their nationally determined contributions. In accounting for anthropogenic emissions and removals corresponding to their nationally determined contributions, Parties shall promote environmental integrity, transparency, accuracy, completeness, comparability and consistency, and ensure the avoidance of double counting, in accordance with guidance adopted by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

14. In the context of their nationally determined contributions, when recognizing and implementing mitigation actions with respect to anthropogenic emissions and removals, Parties should take into account, as appropriate, existing methods and guidance under the Convention, in the light of the provisions of paragraph 13 of this Article.

15. Parties shall take into consideration in the implementation of this Agreement the concerns of Parties with economies most affected by the impacts of response measures, particularly developing country Parties.

16. Parties, including regional economic integration organizations and their member States, that have reached an agreement to act jointly under paragraph 2 of this Article shall notify the secretariat of the terms of that agreement, including the emission level allocated to each Party within the relevant time period, when they communicate their nationally determined contributions. The secretariat shall in turn inform the Parties and signatories to the Convention of the terms of that agreement.

17. Each party to such an agreement shall be responsible for its emission level as set out in the agreement referred to in paragraph 16 of this Article in accordance with paragraphs 13 and 14 of this Article and Articles 13 and 15.

18. If Parties acting jointly do so in the framework of, and together with, a regional economic integration organization which is itself a Party to this Agreement, each member State of that regional economic integration organization individually, and together with the regional economic integration organization, shall be responsible for its emission level as set out in the agreement communicated under paragraph 16 of this Article in accordance with paragraphs 13 and 14 of this Article and Articles 13 and 15.

19. All Parties should strive to formulate and communicate long-term low greenhouse gas emission development strategies, mindful of Article 2 taking into account their common but differentiated responsibilities and respective capabilities, in the light of different national circumstances.

Article 5

1. Parties should take action to conserve and enhance, as appropriate, sinks and reservoirs of greenhouse gases as referred to in Article 4, paragraph 1 (d), of the Convention, including forests.

2. Parties are encouraged to take action to implement and support, including through results-based payments, the existing framework as set out in related guidance and decisions already agreed under the Convention for: policy approaches and positive incentives for activities relating to reducing emissions from deforestation and forest degradation, and the role of conservation, sustainable management of forests and enhancement of forest carbon stocks in developing countries; and alternative policy approaches, such as joint mitigation and adaptation approaches for the integral and sustainable management of forests, while reaffirming the importance of incentivizing, as appropriate, non-carbon benefits associated with such approaches.

Article 6

1. Parties recognize that some Parties choose to pursue voluntary cooperation in the implementation of their nationally determined contributions to allow for higher ambition in their mitigation and adaptation actions and to promote sustainable development and environmental integrity.

2. Parties shall, where engaging on a voluntary basis in cooperative approaches that involve the use of internationally transferred mitigation outcomes towards nationally determined contributions, promote sustainable development and ensure environmental integrity and transparency, including in governance, and shall apply robust accounting to ensure, inter alia, the avoidance of double counting, consistent with guidance adopted by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

3. The use of internationally transferred mitigation outcomes to achieve nationally determined contributions under this Agreement shall be voluntary and authorized by participating Parties.

4. A mechanism to contribute to the mitigation of greenhouse gas emissions and support sustainable development is hereby established under the authority and guidance of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement for use by Parties on a voluntary basis. It shall be supervised by a body designated by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement, and shall aim:

(a) To promote the mitigation of greenhouse gas emissions while fostering sustainable development;

(b) To incentivize and facilitate participation in the mitigation of greenhouse gas emissions by public and private entities authorized by a Party;

(c) To contribute to the reduction of emission levels in the host Party, which will benefit from mitigation activities resulting in emission reductions that can also be used by another Party to fulfil its nationally determined contribution; and

(d) To deliver an overall mitigation in global emissions.

5. Emission reductions resulting from the mechanism referred to in paragraph 4 of this Article shall not be used to demonstrate achievement of the host Party's nationally determined contribution if used by another Party to demonstrate achievement of its nationally determined contribution.

6. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall ensure that a share of the proceeds from activities under the mechanism referred to in paragraph 4 of this Article is used to cover administrative expenses as well as to assist developing country Parties that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change to meet the costs of adaptation.

7. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall adopt rules, modalities and procedures for the mechanism referred to in paragraph 4 of this Article at its first session.

8. Parties recognize the importance of integrated, holistic and balanced non-market approaches being available to Parties to assist in the implementation of their nationally determined contributions, in the context of sustainable development and poverty eradication, in a coordinated and effective manner, including through, inter alia, mitigation, adaptation, finance, technology transfer and capacity-building, as appropriate. These approaches shall aim to:

(a) Promote mitigation and adaptation ambition;

(b) Enhance public and private sector participation in the implementation of nationally determined contributions; and

(c) Enable opportunities for coordination across instruments and relevant institutional arrangements.

9. A framework for non-market approaches to sustainable development is hereby defined to promote the non-market approaches referred to in paragraph 8 of this Article.

Article 7

1. Parties hereby establish the global goal on adaptation of enhancing adaptive capacity, strengthening resilience and reducing vulnerability to climate change, with a view to contributing to sustainable development and ensuring an adequate adaptation response in the context of the temperature goal referred to in Article 2.
2. Parties recognize that adaptation is a global challenge faced by all with local, subnational, national, regional and international dimensions, and that it is a key component of and makes a contribution to the long-term global response to climate change to protect people, livelihoods and ecosystems, taking into account the urgent and immediate needs of those developing country Parties that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change.
3. The adaptation efforts of developing country Parties shall be recognized, in accordance with the modalities to be adopted by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement at its first session.
4. Parties recognize that the current need for adaptation is significant and that greater levels of mitigation can reduce the need for additional adaptation efforts, and that greater adaptation needs can involve greater adaptation costs.
5. Parties acknowledge that adaptation action should follow a country-driven, gender-responsive, participatory and fully transparent approach, taking into consideration vulnerable groups, communities and ecosystems, and should be based on and guided by the best available science and, as appropriate, traditional knowledge, knowledge of indigenous peoples and local knowledge systems, with a view to integrating adaptation into relevant socioeconomic and environmental policies and actions, where appropriate.
6. Parties recognize the importance of support for and international cooperation on adaptation efforts and the importance of taking into account the needs of developing country Parties, especially those that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change.
7. Parties should strengthen their cooperation on enhancing action on adaptation, taking into account the Cancun Adaptation Framework, including with regard to:

(a) Sharing information, good practices, experiences and lessons learned, including, as appropriate, as these relate to science, planning, policies and implementation in relation to adaptation actions;

(b) Strengthening institutional arrangements, including those under the Convention that serve this Agreement, to support the synthesis of relevant information and knowledge, and the provision of technical support and guidance to Parties;

(c) Strengthening scientific knowledge on climate, including research, systematic observation of the climate system and early warning systems, in a manner that informs climate services and supports decision-making;

(d) Assisting developing country Parties in identifying effective adaptation practices, adaptation needs, priorities, support provided and received for adaptation actions and efforts, and challenges and gaps, in a manner consistent with encouraging good practices; and

(e) Improving the effectiveness and durability of adaptation actions.

8. United Nations specialized organizations and agencies are encouraged to support the efforts of Parties to implement the actions referred to in paragraph 7 of this Article, taking into account the provisions of paragraph 5 of this Article.

9. Each Party shall, as appropriate, engage in adaptation planning processes and the implementation of actions, including the development or enhancement of relevant plans, policies and/or contributions, which may include:

(a) The implementation of adaptation actions, undertakings and/or efforts;

(b) The process to formulate and implement national adaptation plans;

(c) The assessment of climate change impacts and vulnerability, with a view to formulating nationally determined prioritized actions, taking into account vulnerable people, places and ecosystems;

(d) Monitoring and evaluating and learning from adaptation plans, policies, programmes and actions; and

(e) Building the resilience of socioeconomic and ecological systems, including through economic diversification and sustainable management of natural resources.

10. Each Party should, as appropriate, submit and update periodically an adaptation communication, which may include its priorities, implementation and support needs, plans and actions, without creating any additional burden for developing country Parties.

11. The adaptation communication referred to in paragraph 10 of this Article shall be, as appropriate, submitted and updated periodically, as a component of or in conjunction with other communications or documents, including a national adaptation plan, a nationally determined contribution as referred to in Article 4, paragraph 2, and/or a national communication.

12. The adaptation communications referred to in paragraph 10 of this Article shall be recorded in a public registry maintained by the secretariat.

13. Continuous and enhanced international support shall be provided to developing country Parties for the implementation of paragraphs 7, 9, 10 and 11 of this Article, in accordance with the provisions of Articles 9, 10 and 11.

14. The global stocktake referred to in Article 14 shall, inter alia:

(a) Recognize adaptation efforts of developing country Parties;

(b) Enhance the implementation of adaptation action taking into account the adaptation communication referred to in paragraph 10 of this Article;

(c) Review the adequacy and effectiveness of adaptation and support provided for adaptation; and

(d) Review the overall progress made in achieving the global goal on adaptation referred to in paragraph 1 of this Article.

Article 8

1. Parties recognize the importance of averting, minimizing and addressing loss and damage associated with the adverse effects of climate change, including extreme weather events and slow onset events, and the role of sustainable development in reducing the risk of loss and damage.

2. The Warsaw International Mechanism for Loss and Damage associated with Climate Change Impacts shall be subject to the authority and guidance of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement and may be enhanced and strengthened, as determined by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

3. Parties should enhance understanding, action and support, including through the Warsaw International Mechanism, as appropriate, on a cooperative and facilitative basis with respect to loss and damage associated with the adverse effects of climate change.

4. Accordingly, areas of cooperation and facilitation to enhance understanding, action and support may include:

- (a) Early warning systems;
- (b) Emergency preparedness;
- (c) Slow onset events;
- (d) Events that may involve irreversible and permanent loss and damage;
- (e) Comprehensive risk assessment and management;
- (f) Risk insurance facilities, climate risk pooling and other insurance solutions;
- (g) Non-economic losses; and
- (h) Resilience of communities, livelihoods and ecosystems.

5. The Warsaw International Mechanism shall collaborate with existing bodies and expert groups under the Agreement, as well as relevant organizations and expert bodies outside the Agreement.

Article 9

1. Developed country Parties shall provide financial resources to assist developing country Parties with respect to both mitigation and adaptation in continuation of their existing obligations under the Convention.

2. Other Parties are encouraged to provide or continue to provide such support voluntarily.

3. As part of a global effort, developed country Parties should continue to take the lead in mobilizing climate finance from a wide variety of sources, instruments and channels, noting the significant role of public funds, through a variety of actions, including supporting country-driven strategies, and taking into account the needs and priorities of developing country Parties. Such mobilization of climate finance should represent a progression beyond previous efforts.

4. The provision of scaled-up financial resources should aim to achieve a balance between adaptation and mitigation, taking into account country-driven strategies, and the priorities and needs of developing country Parties, especially those that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change and have significant capacity constraints, such as the least developed countries and small island developing States, considering the need for public and grant-based resources for adaptation.

5. Developed country Parties shall biennially communicate indicative quantitative and qualitative information related to paragraphs 1 and 3 of this Article, as applicable, including, as available, projected levels of public financial resources to be provided to developing country Parties. Other Parties providing resources are encouraged to communicate biennially such information on a voluntary basis.

6. The global stocktake referred to in Article 14 shall take into account the relevant information provided by developed country Parties and/or Agreement bodies on efforts related to climate finance.

7. Developed country Parties shall provide transparent and consistent information on support for developing country Parties provided and mobilized through public interventions biennially in accordance with the modalities, procedures and guidelines to be adopted by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement, at its first session, as stipulated in Article 13, paragraph 13. Other Parties are encouraged to do so.

8. The Financial Mechanism of the Convention, including its operating entities, shall serve as the financial mechanism of this Agreement.

9. The institutions serving this Agreement, including the operating entities of the Financial Mechanism of the Convention, shall aim to ensure efficient access to financial resources through simplified approval procedures and enhanced readiness support for developing country Parties, in particular for the least developed countries and small island developing States, in the context of their national climate strategies and plans.

Article 10

1. Parties share a long-term vision on the importance of fully realizing technology development and transfer in order to improve resilience to climate change and to reduce greenhouse gas emissions.

2. Parties, noting the importance of technology for the implementation of mitigation and adaptation actions under this Agreement and recognizing existing technology deployment and dissemination efforts, shall strengthen cooperative action on technology development and transfer.

3. The Technology Mechanism established under the Convention shall serve this Agreement.

4. A technology framework is hereby established to provide overarching guidance to the work of the Technology Mechanism in promoting and facilitating enhanced action on technology development and transfer in order to support the implementation of this Agreement, in pursuit of the long-term vision referred to in paragraph 1 of this Article.

5. Accelerating, encouraging and enabling innovation is critical for an effective, long-term global response to climate change and promoting economic growth and sustainable development. Such effort shall be, as appropriate, supported, including by the Technology Mechanism and, through financial means, by the Financial Mechanism of the Convention, for collaborative approaches to research and development, and facilitating access to technology, in particular for early stages of the technology cycle, to developing country Parties.

6. Support, including financial support, shall be provided to developing country Parties for the implementation of this Article, including for strengthening cooperative action on technology development and transfer at different stages of the technology cycle, with a view to achieving a balance between support for mitigation and adaptation. The global stocktake referred to in Article 14 shall take into account available information on efforts related to support on technology development and transfer for developing country Parties.

Article 11

1. Capacity-building under this Agreement should enhance the capacity and ability of developing country Parties, in particular countries with the least capacity, such as the least developed countries, and those that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change, such as small island developing States, to take effective climate change action, including, inter alia, to implement adaptation and mitigation actions, and should facilitate technology development, dissemination and deployment, access to climate finance, relevant aspects of education, training and public awareness, and the transparent, timely and accurate communication of information.

2. Capacity-building should be country-driven, based on and responsive to national needs, and foster country ownership of Parties, in particular, for developing country Parties, including at the national, subnational and local levels. Capacity-building should be guided by lessons learned, including those from capacity-building activities under the Convention, and should be an effective, iterative process that is participatory, cross-cutting and gender-responsive.

3. All Parties should cooperate to enhance the capacity of developing country Parties to implement this Agreement. Developed country Parties should enhance support for capacity-building actions in developing country Parties.

4. All Parties enhancing the capacity of developing country Parties to implement this Agreement, including through regional, bilateral and multilateral approaches, shall regularly communicate on these actions or measures on capacity-building. Developing country Parties should regularly communicate progress made on implementing capacity-building plans, policies, actions or measures to implement this Agreement.

5. Capacity-building activities shall be enhanced through appropriate institutional arrangements to support the implementation of this Agreement, including the appropriate institutional arrangements established under the Convention that serve this Agreement. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall, at its first session, consider and adopt a decision on the initial institutional arrangements for capacity-building.

Article 12

Parties shall cooperate in taking measures, as appropriate, to enhance climate change education, training, public awareness, public participation and public access to information, recognizing the importance of these steps with respect to enhancing actions under this Agreement.

Article 13

1. In order to build mutual trust and confidence and to promote effective implementation, an enhanced transparency framework for action and support, with built-in flexibility which takes into account Parties' different capacities and builds upon collective experience is hereby established.

2. The transparency framework shall provide flexibility in the implementation of the provisions of this Article to those developing country Parties that need it in the light of their capacities. The modalities, procedures and guidelines referred to in paragraph 13 of this Article shall reflect such flexibility.

3. The transparency framework shall build on and enhance the transparency arrangements under the Convention, recognizing the special circumstances of the least developed countries and small island developing States, and be implemented in a facilitative, non-intrusive, non-punitive manner, respectful of national sovereignty, and avoid placing undue burden on Parties.

4. The transparency arrangements under the Convention, including national communications, biennial reports and biennial update reports, international assessment and review and international consultation and analysis, shall form part of the experience drawn upon for the development of the modalities, procedures and guidelines under paragraph 13 of this Article.

5. The purpose of the framework for transparency of action is to provide a clear understanding of climate change action in the light of the objective of the Convention as set out in its Article 2, including clarity and tracking of progress towards achieving Parties' individual nationally determined contributions under Article 4, and Parties' adaptation actions under Article 7, including good practices, priorities, needs and gaps, to inform the global stocktake under Article 14.

6. The purpose of the framework for transparency of support is to provide clarity on support provided and received by relevant individual Parties in the context of climate change actions under Articles 4, 7, 9, 10 and 11, and, to the extent possible, to provide a full overview of aggregate financial support provided, to inform the global stocktake under Article 14.

7. Each Party shall regularly provide the following information:

(a) A national inventory report of anthropogenic emissions by sources and removals by sinks of greenhouse gases, prepared using good practice methodologies accepted by the Intergovernmental Panel on Climate Change and agreed upon by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement; and

(b) Information necessary to track progress made in implementing and achieving its nationally determined contribution under Article 4.

8. Each Party should also provide information related to climate change impacts and adaptation under Article 7, as appropriate.

9. Developed country Parties shall, and other Parties that provide support should, provide information on financial, technology transfer and capacity-building support provided to developing country Parties under Articles 9, 10 and 11.

10. Developing country Parties should provide information on financial, technology transfer and capacity-building support needed and received under Articles 9, 10 and 11.

11. Information submitted by each Party under paragraphs 7 and 9 of this Article shall undergo a technical expert review, in accordance with decision 1/CP.21. For those developing country Parties that need it in the light of their capacities, the review process shall include assistance in identifying capacity-building needs. In addition, each Party shall participate in a facilitative, multilateral consideration of progress with respect to efforts under Article 9, and its respective implementation and achievement of its nationally determined contribution.

12. The technical expert review under this paragraph shall consist of a consideration of the Party's support provided, as relevant, and its implementation and achievement of its nationally determined contribution. The review shall also identify areas of improvement for the Party, and include a review of the consistency of the information with the modalities, procedures and guidelines referred to in paragraph 13 of this Article, taking into account the flexibility accorded to the Party under paragraph 2 of this Article. The review shall pay particular attention to the respective national capabilities and circumstances of developing country Parties.

13. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall, at its first session, building on experience from the arrangements related to transparency under the Convention, and elaborating on the provisions in this Article, adopt common modalities, procedures and guidelines, as appropriate, for the transparency of action and support.

14. Support shall be provided to developing countries for the implementation of this Article.

15. Support shall also be provided for the building of transparency-related capacity of developing country Parties on a continuous basis.

Article 14

1. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall periodically take stock of the implementation of this Agreement to assess the collective progress towards achieving the purpose of this Agreement and its long-term goals (referred to as the "global stocktake"). It shall do so in a comprehensive and facilitative manner, considering mitigation, adaptation and the

means of implementation and support, and in the light of equity and the best available science.

2. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall undertake its first global stocktake in 2023 and every five years thereafter unless otherwise decided by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

3. The outcome of the global stocktake shall inform Parties in updating and enhancing, in a nationally determined manner, their actions and support in accordance with the relevant provisions of this Agreement, as well as in enhancing international cooperation for climate action.

Article 15

1. A mechanism to facilitate implementation of and promote compliance with the provisions of this Agreement is hereby established.

2. The mechanism referred to in paragraph 1 of this Article shall consist of a committee that shall be expert-based and facilitative in nature and function in a manner that is transparent, non-adversarial and non-punitive. The committee shall pay particular attention to the respective national capabilities and circumstances of Parties.

3. The committee shall operate under the modalities and procedures adopted by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement at its first session and report annually to the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

Article 16

1. The Conference of the Parties, the supreme body of the Convention, shall serve as the meeting of the Parties to this Agreement.

2. Parties to the Convention that are not Parties to this Agreement may participate as observers in the proceedings of any session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement. When the Conference of the Parties serves as the meeting of the Parties to this Agreement, decisions under this Agreement shall be taken only by those that are Parties to this Agreement.

3. When the Conference of the Parties serves as the meeting of the Parties to this Agreement, any member of the Bureau of the Conference of the Parties representing a Party to the Convention but, at that time, not a Party to this Agreement, shall be replaced by an additional member to be elected by and from amongst the Parties to this Agreement.

4. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall keep under regular review the implementation of this Agreement and shall make, within its mandate, the decisions necessary to promote its effective implementation. It shall perform the functions assigned to it by this Agreement and shall:

(a) Establish such subsidiary bodies as deemed necessary for the implementation of this Agreement; and

(b) Exercise such other functions as may be required for the implementation of this Agreement.

5. The rules of procedure of the Conference of the Parties and the financial procedures applied under the Convention shall be applied *mutatis mutandis* under this Agreement, except as may be otherwise decided by consensus by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

6. The first session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall be convened by the secretariat in conjunction with the first session of the Conference of the Parties that is scheduled after the date of entry into force of this Agreement. Subsequent ordinary sessions of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall be held in conjunction with ordinary sessions of the Conference of the Parties, unless otherwise decided by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

7. Extraordinary sessions of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall be held at such other times as may be deemed necessary by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement or at the written request of any Party, provided that, within six months of the request being communicated to the Parties by the secretariat, it is supported by at least one third of the Parties.

8. The United Nations and its specialized agencies and the International Atomic Energy Agency, as well as any State member thereof or observers thereto not party to the Convention, may be represented at sessions of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement as observers. Any body or agency, whether national or international, governmental or non-governmental, which is qualified in matters covered by this Agreement and which has informed the secretariat of its wish to be represented at a session of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement as an observer, may be so admitted unless at least one third of the Parties present object. The admission and participation of observers shall be subject to the rules of procedure referred to in paragraph 5 of this Article.

Article 17

1. The secretariat established by Article 8 of the Convention shall serve as the secretariat of this Agreement.

2. Article 8, paragraph 2, of the Convention on the functions of the secretariat, and Article 8, paragraph 3, of the Convention, on the arrangements made for the functioning of the secretariat, shall apply *mutatis mutandis* to this Agreement. The secretariat shall, in addition, exercise the functions assigned to it under this Agreement and by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement.

Article 18

1. The Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice and the Subsidiary Body for Implementation established by Articles 9 and 10 of the Convention shall serve, respectively, as the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice and the Subsidiary Body for Implementation of this Agreement. The provisions of the Convention relating to the functioning of these two bodies shall apply *mutatis mutandis* to this Agreement. Sessions of the meetings of the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice and the Subsidiary Body for Implementation of this Agreement shall be held in conjunction with the meetings of, respectively, the Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice and the Subsidiary Body for Implementation of the Convention.

2. Parties to the Convention that are not Parties to this Agreement may participate as observers in the proceedings of any session of the subsidiary bodies. When the subsidiary bodies serve as the subsidiary bodies of this Agreement, decisions under this Agreement shall be taken only by those that are Parties to this Agreement.

3. When the subsidiary bodies established by Articles 9 and 10 of the Convention exercise their functions with regard to matters concerning this Agreement, any member of the bureaux of those subsidiary bodies representing a Party to the Convention but, at that time, not a Party to this Agreement, shall be replaced by an additional member to be elected by and from amongst the Parties to this Agreement.

Article 19

1. Subsidiary bodies or other institutional arrangements established by or under the Convention, other than those referred to in this Agreement, shall serve this Agreement upon a decision of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement shall specify the functions to be exercised by such subsidiary bodies or arrangements.

2. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement may provide further guidance to such subsidiary bodies and institutional arrangements.

Article 20

1. This Agreement shall be open for signature and subject to ratification, acceptance or approval by States and regional economic integration organizations that are Parties to the Convention. It shall be open for signature at the United Nations Headquarters in New York from 22 April 2016 to 21 April 2017. Thereafter, this Agreement shall be open for accession from the day following the date on which it is closed for signature. Instruments of ratification, acceptance, approval or accession shall be deposited with the Depositary.

2. Any regional economic integration organization that becomes a Party to this Agreement without any of its member States being a Party shall be bound by all the obligations under this Agreement. In the case of regional economic integration organizations with one or more member States that are Parties to this Agreement,

the organization and its member States shall decide on their respective responsibilities for the performance of their obligations under this Agreement. In such cases, the organization and the member States shall not be entitled to exercise rights under this Agreement concurrently.

3. In their instruments of ratification, acceptance, approval or accession, regional economic integration organizations shall declare the extent of their competence with respect to the matters governed by this Agreement. These organizations shall also inform the Depositary, who shall in turn inform the Parties, of any substantial modification in the extent of their competence.

Article 21

1. This Agreement shall enter into force on the thirtieth day after the date on which at least 55 Parties to the Convention accounting in total for at least an estimated 55 per cent of the total global greenhouse gas emissions have deposited their instruments of ratification, acceptance, approval or accession.

2. Solely for the limited purpose of paragraph 1 of this Article, "total global greenhouse gas emissions" means the most up-to-date amount communicated on or before the date of adoption of this Agreement by the Parties to the Convention.

3. For each State or regional economic integration organization that ratifies, accepts or approves this Agreement or accedes thereto after the conditions set out in paragraph 1 of this Article for entry into force have been fulfilled, this Agreement shall enter into force on the thirtieth day after the date of deposit by such State or regional economic integration organization of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

4. For the purposes of paragraph 1 of this Article, any instrument deposited by a regional economic integration organization shall not be counted as additional to those deposited by its member States.

Article 22

The provisions of Article 15 of the Convention on the adoption of amendments to the Convention shall apply *mutatis mutandis* to this Agreement.

Article 23

1. The provisions of Article 16 of the Convention on the adoption and amendment of annexes to the Convention shall apply *mutatis mutandis* to this Agreement.

2. Annexes to this Agreement shall form an integral part thereof and, unless otherwise expressly provided for, a reference to this Agreement constitutes at the same time a reference to any annexes thereto. Such annexes shall be restricted to lists, forms and any other material of a descriptive nature that is of a scientific, technical, procedural or administrative character.

Article 24

The provisions of Article 14 of the Convention on settlement of disputes shall apply *mutatis mutandis* to this Agreement.

Article 25

1. Each Party shall have one vote, except as provided for in paragraph 2 of this Article.

2. Regional economic integration organizations, in matters within their competence, shall exercise their right to vote with a number of votes equal to the number of their member States that are Parties to this Agreement. Such an organization shall not exercise its right to vote if any of its member States exercises its right, and vice versa.

Article 26

The Secretary-General of the United Nations shall be the Depositary of this Agreement.

Article 27

No reservations may be made to this Agreement.

Article 28

1. At any time after three years from the date on which this Agreement has entered into force for a Party, that Party may withdraw from this Agreement by giving written notification to the Depositary.
2. Any such withdrawal shall take effect upon expiry of one year from the date of receipt by the Depositary of the notification of withdrawal, or on such later date as may be specified in the notification of withdrawal.
3. Any Party that withdraws from the Convention shall be considered as also having withdrawn from this Agreement.

Article 29

The original of this Agreement, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

DONE at Paris this twelfth day of December two thousand and fifteen.

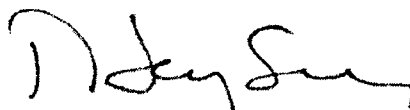
IN WITNESS WHEREOF, the undersigned, being duly authorized to that effect, have signed this Agreement.

I hereby certify that the foregoing text is a true copy of the Paris Agreement, done at Paris on 12 December 2015, the original of which is deposited with the Secretary-General of the United Nations.

Je certifie que le texte qui précède est une copie conforme de l'Accord de Paris, fait à Paris le 12 décembre 2015, dont l'original se trouve déposé auprès du Secrétaire général des Nations Unies.

For the Secretary-General,
Under-Secretary-General
for Legal Affairs and
United Nations Legal Counsel

Pour le Secrétaire général,
Le Secrétaire général adjoint
aux affaires juridiques et
Conseiller juridique des Nations Unies

Miguel de Serpa Soares

United Nations
New York, 14 March 2016

Organisation des Nations Unies
New York, le 14 mars 2016